

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

Mikko Kokkonen

RIKOSASIOIDEN KIRJALLINEN MENETTELY POHJOIS-KARJALAN KÄRÄJÄOIKEUDESSA

Joulukuu 2014
Opinnäytetyö

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2014
Liiketalouden koulutusohjelma

Karjalankatu 3
80200 JOENSUU
p. +358 50 260 6800

Tekijä
Mikko Kokkonen

Nimeke
Rikosasioiden kirjallinen menettely Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa

Toimeksiantaja
Pohjois-Karjalan käräjäoikeus

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä perehdyttiin rikosasioiden kirjalliseen menettelyyn Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa. Tutkimuksessa käytiin läpi miksi kirjalliseen menettelyyn saapuneita rikosasioita kuitenkin päädyttiin käsittelemään suullisessa käsittelyssä eli istunnossa. Tutkimusotantana käytettiin kahden kuukauden aikana Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen saapuneita rikosasioita.

Tutkimuksessa käytettiin niin määrällistä, laadullista kuin lainopillista kirjoituspöytä-tutkimusta. Lainopillista kirjoituspöytä-tutkimusta käytettiin selvittämään kirjallisen menettelyn taustaa, vaatimuksia ja sisältöä. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä aukaisiin otannan aikana saatu aineisto ja laadullista tutkimusmenetelmää käytettiin yhden käräjätuomarin ja käräjäsihteerin haastattelujen muodossa hyväksi.

Keskeisintä tutkimuksessa oli, että kirjallinen menettely on toimiva menettelytapa ongelmiennekin. Suurimmat ongelmat koostuivat haasteen tiedoksiannosta ja asian vastaajan haluttomuudesta palauttaa kirjallisen menettelyn suostumus takaisin käräjäoikeuteen. Lisäksi tutkittiin myös miten paljon syyttäjät pyysivät haastehakemuksissaan kirjallista menettelyä ja istuntokäsittelyä sekä se, että oliko otannassa sellaisia rikosasioita, joissa kaikki kirjallisen menettelyn vaatimukset täytettiin, mutta lopullinen ratkaisu tehtiinkin suullisessa istuntokäsittelyssä.

Kieli
suomi

Sivuja 52
Liitteet 3
Liitesivumäärä 10

Asiasanat
Rikosprosessi, kirjallinen menettely, käräjäoikeus

THESIS
November 2014
Degree Programme in Business Economics
Karjalankatu 3
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
p. +358 50 260 6800

Author
Mikko Kokkonen

Title
The written procedure in the District Court of North-Karelia

Commissioned by
The District Court of North-Karelia

Abstract

This thesis analyses written procedure at the District Court of North-Karelia. The study focuses on why criminal cases that were to be solved by the written procedure were finally solved in court proceedings. The sample was selected from two months of arrived criminal cases in the District Court of North-Karelia.

The study was qualitative and quantitative by nature, but also used legal desk research. The methods of legal desk research were used for explaining the history, requirements and contents of the written procedure. The quantitative methods were used to clear up the material gained from the two months sample size and the qualitative method was needed for interviews of a District Court Judge and a District Court secretary.

The study proved that the written procedure works well even with its problems. The major problems of the written procedure are the notification of summons and the defendant's lack of willingness to return the signed approval to use the written procedure. In addition, the thesis also studied how eager the prosecutors were to use the written procedure and oral court proceedings in their application for a summons. Moreover, the thesis analyzed if there were many cases where all the requirements of the written procedure were met, but the case was still solved by court proceedings.

Language
Finnish

Pages 52
Appendices 3
Pages of Appendices 10

Keywords
written procedure, criminal process, District Court

Sisältö

1	JOHDANTO	1
2	KIRJALLINEN MENETTELY	3
2.1	Oikeudenkäynnin julkisuus, suullisuus ja välittömyys sekä keskitys	3
2.2	Kirjallisen menettelyn suhde oikeudenkäynnin periaatteisiin	5
2.3	Kirjallisen menettelyn lähtökohdat	6
2.4	Kirjallisen menettelyn edellytykset	11
2.5	Menettelytavat kirjallisessa menettelyssä	15
2.5.1	Esitutkinta ja syytteen nostaminen.....	16
2.5.2	Haastehakemus, haaste ja haasteen tiedoksianto.....	20
2.5.3	Lisälausumat.....	23
2.5.4	Asian ratkaisu	25
2.6	Kirjallisen menettelyn prosessi Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa	27
2.7	Aiemmat tutkimukset kirjallisesta menettelystä	29
3	TUTKIMUSMENETELMÄT	32
4	TUTKIMUSTULOKSET	34
4.1	Viime vuosien tilastotiedot	34
4.2	Rikosasiat toukokuussa ja kesäkuussa 2014.....	40
4.3	Syyt rikosasioiden siirtymiselle pois kirjallisesta menettelystä	44
5	POHDINTA	47
	Lähteet.....	51

Liitteet

Liite 1	Kirjallisen menettelyn haastehakemus
Liite 2	Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden kirjallisen menettelyn haaste
Liite 3	Pohjois-Karjalan kärjäoikeuteen toukokuussa ja kesäkuussa vuonna 2014 saapuneet rikos

1 JOHDANTO

Rikosasioiden kirjallinen menettely otettiin Suomessa käyttöön vuonna 2006. Kirjallisella menettelyllä pyritään ratkaisemaan rikoksia, joissa syytetty on myöntänyt syyllisyytensä ja antanut suostumuksensa kirjalliseen menettelyyn. Tällöin suullista pääkäsittelyä ei tarvita. Hallituksen esityksen 271/2004 mukaan pääkäsittelyjä peruttiin paljon ennen kirjallisen menettelyn käyttöönottoa. Seurauksena tästä rikosasioiden käsittelyajat pitenevät ja käsittelyjen peruuntumisista aiheutuu turhia kustannuksia sekä ylimääräistä vaivaa käsiteltävän asian osapuolille. Näytöltään epäselvissä jutuissa pääkäsittelystä on hyötyä, mutta asioissa, jotka ovat laadultaan vähäisempiä tai näytöltään selviä, on pääkäsittelyn toimittaminen tarpeetonta (HE 271/2004, 18).

Rikosprosessi etenee aikajärjestyksessä esitutkinnasta aina rangaistuksen ja muiden seuraamusten täytäntöönpanoon. Rikosprosessia säännellään esimerkiksi esitutkintalaissa, pakkokeinolaisissa ja laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa sekä oikeudenkäymiskaassa (Linna 2012, 5). Prosessi tuo rikosoikeuden ihmisten arkeen ja ihmiset muodostavat käsityksensä rikosoikeudesta sen kautta, miten he näkevät rikosoikeutta sovellettavan käytännössä. Rikosprosessin sääntely onkin tasapainoilua epäillyn oikeusturvan ja tutkinnan tehokkuuden välillä. Esimerkiksi epäillyn oikeus olla myötävaikuttamatta tutkintaan hidastaa prosessia. (Tapani & Tolvanen 2008, 17.) Kirjallinen menettely on hyvä esimerkki siitä, miten rikosasian vastaajalle pyritään antamaan tarvittava oikeusturva, mutta kuitenkin niin, ettei prosessin kulku hidastu sen seurauksena.

Opinnäytetyön aiheen valitsin tradenomin opintoihin liittyvän työharjoittelun aikana. Harjoitteluni suoritin Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa vuoden 2014 keväällä. Harjoittelun aikana työtehtäväni olivat suurimmaksi osaksi rikosasioiden kirjallisen menettelyn parissa toimimista, joten opinnäytetyö valikoitui siitä aiheesta. Kävin keskustelua Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa työskentelevän kärjätuomarin Kalevi Julkusen sekä kärjäsihteeri Taina Hiltusen kanssa ja kävi ilmi, ettei aiheesta ole vielä tehty tutkimusta Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden näkökulmasta, joten työlle oli tarvetta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa lisätietoja kirjallisen menettelyn nykytilasta Pohjois-Karjalan kärjäoikeudelle. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää miten suuri osa niistäkin rikoksista, jotka on ratkaistu suullisen pääkäsittelyn kautta, olisi teoriassa ratkaistavissa kirjallisella menettelyllä Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa. Ohessa selvitän myös syitä sille miksi tällaiset teoriassa kirjalliseen menettelyyn sopivat rikokset onkin loppujen lopuksi ratkaistu pääkäsittelyn kautta. Onko esimerkiksi kirjallisen menettelyn alustavissa selvityksissä eli esitutkinnassa ollut puutteita? Ovatko syyt ylipäänsä sellaisia, joihin pystyttäisiin kärjäoikeuden toiminnan muutoksilla vaikuttamaan?

Tutkin toukokuun ja kesäkuun aikana saapuneita rikosasioita Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa opinnäytetyötäni varten. Tämän tein käymällä läpi diaaritietoja sekä rikosasioiden asiakirjoja, kuten esitutkintapöytäkirjaa ja haastehakemusta. Näistä etsin esimerkiksi tietoja siitä, että miksi asiassa on päädytty kirjallisen menettelyn sijasta pääkäsittelyyn, vaikka jutussa muuten täytyisi kirjallisen menettelyn vaatimukset. Lisäksi vertailin viime vuoden kirjallisen menettelyn tilastoja vastaavalta ajalta nykyhetkeen taustatiedoiksi ja opinnäytetyön luotettavuuden mittaamiseksi.

Teoriaosuudessa käsittelen kirjallisen menettelyn perusteet ja sen edellytykset sekä kirjallisesta menettelystä jo tehtyjä tutkimuksia. Selitän myös kirjallisen menettelyn prosessin vaihe vaiheelta Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa. Haastattelin Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden tuomaria Kalevi Julkusta sekä kärjäsihteerin Taina Hiltusta kirjallisesta menettelystä, joten käytän myös heidän mielipiteitään muutamassa kohdassa. Kuvailen käyttämäni tutkimustavat ja miten niitä sovelsin aineiston analysoinnissa. Teorian jälkeen kerron hieman kirjallisen menettelyn tilastoja Pohjois-Karjalan kärjäoikeudesta viime vuosilta taustaksi. Käyn läpi aineistoa ja siitä saatua tietoja taulukoiden ja tilastojen kautta sekä pohdin tutkimuksen luotettavuutta. Lopuksi kerron keräämäni aineiston pohjalta omia ajatuksiani kirjallisesta menettelystä sekä opinnäytetyön tuloksista.

2 KIRJALLINEN MENETTELY

2.1 Oikeudenkäynnin julkisuus, suullisuus ja välittömyys sekä keskitys

Rikosprosessissa pyritään varmuuteen, nopeuteen ja halpuuteen. Varmuus tarkoittaa, että oikeudenkäynnillä pyritään antamaan parhaat mahdolliset takeet oikean ratkaisun muodostamiseen. Nopeudella tarkoitetaan nimen mukaisesti sitä, että asia pyritään käsittelemään niin nopeasti kuin mahdollista ja halpuudella sitä, että prosessista aiheutuu mahdollisimman vähän kustannuksia. Prosessioikeudessa katsotaan, että parhaiten nämä tavoitteet täyttyvät noudattamalla suullisuuden, keskityksen ja välittömyyden menettelyperiaatteita. (Vuorenpää 2009, 61–62, 64–65.) Lisäksi julkisuusperiaate pitää ottaa huomioon oikeudenkäynnin periaatteita käsiteltäessä. Julkisuusperiaatteella on varsinkin asianosaisten oikeusturvan kannalta tärkeä periaate (Jokela 2008, 11).

Julkisuutta pidetään yhtenä keskeisimmistä prosessiperiaatteista. Sillä tarkoitetaan yleensä yleisön oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä ja päästä käsiksi oikeudenkäyntiaineistoon. Asianosaisjulkisuus on osa oikeudenkäynnin julkisuutta. Sen perusteella asianosaisella on oikeus tulla kuulluksi ja olla läsnä myös muulta yleisöltä suljetussa käsittelyssä. Julkisuusperiaatteen tarkoituksena on tehostaa asianosaisten oikeusturvaa sekä lisätä yleisön luottamusta tuomioistuimiin. Nykyisin tiedotusvälineiden välittämällä tiedolla oikeudenkäynneistä on suurempi merkitys kuin yleisön läsnäololla oikeudenkäynnissä. Eri medioiden uutiset oikeudenkäynneistä lisäävät kansalaisten tietoa oikeuden käytöstä ja tulkinnasta. Näin oikeudenkäynneillä on myös ohjaava vaikutus ihmisten käyttäytymiseen. (Jokela 2008, 11–12.)

Asiakirjojen julkisuus on osa julkisuusperiaatetta. Pääsääntöisesti oikeudenkäyntiasiakirjat ovat julkisia, ellei laissa toisin säädetä tai tuomioistuin toisin määrää (Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa 370/2007, myöhemmin YTJulkL, 1 §). Tuomioistuinten on pidettävä eräät asiakirjat salassa, kuten esimerkiksi valtion ulkoista turvallisuutta vaarantavat, arkaluontoisia henkilökohtaisia tietoja ja salaisia henkilöiden yhteystietoja sisältävät asiakirjat. (Linna

2012, 19.) Kuitenkin näiden asiakirjojen rajoitusten on oltava selviä ja tarkkara-jaisia, koska kyse on kansalaisten perusoikeuksiin puuttumisesta (de Godzinsky 2010, 15).

Suullisuudella tarkoitetaan asian käsittelymuotoa, jossa pidetään suullinen istun-tokäsittely. Oikeudenkäyntiaineisto esitetään tuomioistuimelle yleensä suullisesti ja asianosaisia sekä todistajia kuullaan asiassa suullisesti oikeudenkäynnin ai-kana. Suullisuutta pidetään merkittävänä erityisesti todistelun luotettavuuden kannalta sekä tosiasiakysymysten selvittämisen kannalta. (de Godzinsky 2010, 13.) Rikosasian asianosainen ei saa lukea ääneen kirjallista lausumaa pääkäsit-telyssä eikä antaa kirjallista lausumaa tuomioistuimelle tai muutoin esittää asi-aansa kirjallisesti. (Vuorenää 2009, 67.)

Asianosainen voi kuitenkin poikkeuksellisesti lukea asiakirjasta vaatimuksensa, suorat viittaukset oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joiden esittämistä pelkästään suullisesti on vaikea ymmärtää. Asianosaisella voi myös olla kirjallisia muistiinpa-noja muistinsa tukena pääkäsittelyssä. (Oikeudenkäymiskaari 4/1734, myöhem-min OK, 6:3.2 § ja laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 689/1997, myöhemmin ROL, 6:6.1 §.)

Välittömyydellä tarkoitetaan, että oikeudenkäyntiaineisto esitetään suoraan asian ratkaisevalle kokoonpanolle, joka perustaa ratkaisunsa vain vastaanotettuun ai-neistoon ja sen perusteella tekemiinsä havaintoihin. Välittömyyteen kuuluu myös se, että asian ratkaisemiseen osallistuvan tuomioistuimen jäsenen on oltava läsnä koko asian käsittelyn ajan (ROL 6:11 §). Kun suullisuusperiaate koskee oikeudenkäyntiaineiston toimittamista tuomioistuimeen, niin välittömyysperi-aatteessa taas kyse on siitä tavasta, jolla esitetty oikeudenkäyntiaineisto otetaan vastaan tuomioistuimessa. Oikeudenkäyntiaineisto on esitettävä kokonaisuudes-saan välittömästi siinä tuomioistuimessa, jossa asia on vireillä ja ratkaistavana. (Vuorenää 2009, 67.)

Keskitysperiaatteella tarkoitetaan, että oikeudenkäyntiasia pitää mahdollisuuksien mukaan käsitellä ilman ajanhukkaa yhdessä yhtäjaksoisessa oikeudenkäyntitilaisuudessa. Keskitysperiaatteen kannalta on tärkeää, ettei pääkäsittelyjä jouduttaisi lykkäämään. Lykkäykset ovatkin nykyisin poikkeuksellisia niin riita-asioissa kuin rikosasioissa. Jos asia on niin laaja, ettei sitä pystytä käsittelemään kerralla, keskeytetään asian käsittely ja istuntoa jatketaan seuraavina päivinä, mikäli mahdollista. Lykkäämistä vältetään keskeytyksien lisäksi myös peruuttamalla pääkäsittely. Tuomioistuinten on tarkistettava ennen pääkäsittelyä voidaanko asia yhtäjaksoisesti käsitellä. Jos käsittelylle on este, pääkäsittelyä ei saa aloittaa, vaan se peruutetaan ja sille määrätään uusi käsittelypäivä. (Vuorenmaa 2009, 69–70.)

2.2 Kirjallisen menettelyn suhde oikeudenkäynnin periaatteisiin

Kirjallinen menettely ei ole suullinen, eikä näin ollen julkinen. Kuitenkin kirjallisessa menettelyssä ratkaistavan jutun asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia ja jokaisella on oikeus saada niistä tietoa. Kirjallinen menettely ei ole siis käsittelyjulkinen eli yleisöllä tai jutun asianosaisilla ei ole oikeutta olla läsnä asiaa käsiteltäessä. (de Godzinsky 2010, 17.) Esimerkiksi Jokela (2008, 451) on kritisoinut kirjallista menettelyä juuri siksi, ettei siinä toteudu oikeudenkäynnin välittömyys ja julkisuus itse käsittelyn osalta. Tuomari voi myös yksinään ja syytettyä henkilökohtaisesti kohtaamatta määrätä verrattain pitkiä vankeusrangaistuksia. Jokelan mukaan oikeampaa olisi rajoittaa summaariset ja kirjalliset menettelyt rikosasioissa sellaisiin asioihin, joissa ei tuomita sakkoa ankarampaa rangaistusta.

Jokela myös myöntää, että kirjallisessa menettelyssä on pyritty ottamaan julkisuus huomioon. Oikeudenkäyntiasiakirjat ROL 5a luvussa tarkoitettussa kirjallisessa menettelyssä tulevat julkisiksi jo silloin kun, vastaajan suostumus asian ratkaisemiseen kirjallisessa menettelyssä on saapunut käräjäoikeudelle. (Jokela 2008, 280.) Tällainen ei-julkinen tapa käsitellä asioita voi herättää epäluuloa tuomioistuimien toimintaa kohtaan. Tieto kirjallisen menettelyn ratkaisuista ei aina välity kansalaisille yhtä tehokkaasti kuin suullisten oikeudenkäyntien välityksellä.

Tällöin oikeudenkäyntien ohjaava vaikutus vähentyy. Käsittelyjulkisuuden puuttuminen voi myös johtaa siihen, ettei asia tule selvitettyksi yhtä tehokkaasti kuin suullisessa oikeudenkäynnissä. (de Godzinsky 2010, 18.)

Kirjallisella menettelyllä pyritään ratkaisemaan vain yksinkertaisia asioita, jotta resursseja voidaan tehokkaammin käyttää monimutkaisten ja laajojen juttujen käsittelyyn. Kirjallinen menettely on tarkoitettu jo tunnustettujen ja muiltakin osin selvitettyjen rikosasioiden käsittelyyn. Vastaaja ja asianomistaja luopuvat nimenomaisesti oikeudestaan suulliseen käsittelyyn, mutta tuomioistuimelle annettu suostumus on kuitenkin mahdollista perua aina tuomion antamiseen saakka. Kirjalliselle menettelylle on säädetty tarkat reunaehdot ja asianosaisilla on monia tapoja vaikuttaa ja esittää selvitystä niin suullisesti kuin kirjallisesti käsittelyn aikana. Näin oikeusturvakysymyksistä on huolehdittu tarkalla sääntelyllä. (de Godzinsky 2010, 18.)

Välittömyysperiaate ja keskitysperiaate toteutuvat kirjallisessa menettelyssä selvästi julkisuusperiaatetta ja suullisuusperiaatetta tehokkaammin. Välittömyys toteutuu silloin, kun tuomari käsittelee rikosasiaa kansliassa eli työhuoneessaan. Hän tutkii asian silloin oikeudenkäyntiasiakirjojen eli kirjallisen menettelyn tapauksessa yleensä esitutkintapöytäkirjan ja haastehakemuksen pohjalta. Keskitysperiaatteen mukaisesti asiassa saadaan ratkaisu heti, kun tuomari on käsitellyt oikeudenkäyntiasiakirjat ja tutkinut asian. Tuomarin tehtävänä on myös päättää sopiiko rikosasia kirjalliseen menettelyyn, joten siltäkin osin kirjallinen menettely toimii keskitysperiaatteen mukaisesti.

2.3 Kirjallisen menettelyn lähtökohdat

Vuonna 1997 uudistettiin rikosasioiden alioikeusmenettelyä. Silloin saatettiin voimaan suullisuuden, välittömyyden ja keskityksen periaatteiden pohjalta toimiva rikosasioiden menettelyuudistus. Uudistus kuitenkin ei tuottanut toivottua tulosta, koska ongelmia syntyi varsinkin syytettyjen poissaolojen ja pääkäsittelyjen peruuntumisten vuoksi. (Jokela 2008, 1–2.) Hallituksen esityksen 271/2004 mu-

kaan pääkäsittelyjen peruuntuminen oli yhtä yleistä kuin rikosasioiden lykkääminen ennen vuoden 1997 oikeudenkäyntiuudistusta. Pääkäsittelyihin sidotaan paljon tuomioistuimen, syyttäjän ja asianosaisten sekä kuultavien henkilöiden aikaa sekä varoja. Suullisen käsittelyn peruuntuessa nämä varat menevät hukkaan. (HE 271/2004, 18)

Vuoden 1997 uudistuksessa otettiin käyttöön poissaolokäsittely, eräänlainen kirjallisen menettelyn esiaste, jossa tietyissä tapauksissa rikosasia voitiin käsitellä ja ratkaista vastaajan poissaolosta huolimatta. Ratkaisu voitiin tehdä jos vastaajan henkilökohtainen läsnäolo asiassa ei ollut tarpeen ja hänet on ratkaisun uhalla kutsuttu tuomioistuimeen. (de Godzinsky 2010, 22.) Tällöin voidaan tuomita sakkoa tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus ja enintään 10 000 euron suuruinen menettämisseuraamus (ROL 8:11 §).

Menettelyssä oli kuitenkin ongelmia. Esimerkiksi havaittiin, että menettelyä sovellettiin vaihtelevasti eri kärjäoikeuksissa ja Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuskomitea kiinnitti huomiota siihen, ettei menettelyä varten tarvittu vastaajan nimenomaista suostumusta. Tämän vuoksi oikeusministeriön vuonna 2001 asettama työryhmä esitti kirjallisen menettelyn käyttöönottoa. (de Godzinsky 2010, 23.) Toisena vaihtoehtona olisi ollut jo olemassa olevien summaaristen rikosprosessien eli esimerkiksi poissaolokäsittelyn tai rikesakkomenettelyn käytön laajentaminen (de Godzinsky 2010, 21).

Poissaolokäsittelyssä vastaaja voi suostua poissaolokäsittelyyn, vaikkei hän tunnusta tekoa. Kirjallisessa menettelyssä vaaditaan vastaajan tunnustus sekä suostumus menettelyn käyttöön. Vaikeinta kirjallisessa menettelyssä onkin saada vastaaja ymmärtämään menettely ja ottamaan siihen kirjallisesti kantaa. Vastaajan passiivisuuden perusteella toimitettava poissaolokäsittely onkin helppompaa ymmärtää. Kirjallisessa menettelyssä on lisäksi riskinsä siinä, että vastaaja voi peruuttaa suostumuksensa, jolloin asiaan käytetty työpanos menetetään. (Frände 2011, Suhde poissaolokäsittelyyn.)

Oikeusministeriön työryhmän mietinnössä kirjallisen menettelyn eduksi laskettiin se, ettei ketään tarvitse kutsua paikalle, mitään istuntopäällisyyttä ei järjestetä ja

tuomari voi kansliakäsittelyssä eli virkahuoneessaan ratkoa juttuja. Poissaolokäsittelystä poiketen tuomiota ei anneta siitä huolimatta vaikka syytetty ei tule paikalle, vaan syytetyn kirjalliset lausumat otetaan huomioon ja tutkitaan ennen asian ratkaisua. Kirjallisessa menettelyssä ei ole siis kyse vastaajan passiivisuuteen perustuvasta menettelystä. (OTM 11/2003, 36.)

Jo mietinnössä otettiin kantaa siihen, että kirjalliseen menettelyyn tullaan tarvitsemaan vastaajan nimenomainen suostumus menettelyyn. Näin kirjallisessa menettelyssä vältetään poissaolokäsittelyjen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ongelmat. Oikeusministeriön työryhmän mietinnössä mainittiin myös, ettei esitutkinnassa oleva vastaajan suostumus yksistään riitä, vaan hän antaa suostumuksensa ja tunnustaa teon myös sen jälkeen kun syyte vastaajaa vastaan on tiedossa. Lisäksi kirjalliseen menettelyyn tarvitaan myös asianomistajan suostumus. (OTM 11/2003, 36.)

Kirjallisella menettelyllä voidaan ratkaista tunnustettuja rikosasioita ilman suullista pääkäsittelyä. Asia siis ratkaistaan pelkästään kirjallisen aineiston pohjalta tuomioistuimessa. Kuitenkin luonteeltaan monimutkaisiin ja epäselviin rikosjuttuihin sovelletaan edelleen suullista pääkäsittelyä, eikä niitä voida ratkaista kirjallisen menettelyn kautta. Kirjallisen menettelyn käyttö ei ole pakollista, vaan tuomioistuimella on harkintavaltaa sen käytössä. (HE 271/2004, 23.) Kirjallinen menettely edellyttää aina asianosaisten suostumusta. Näin varmistetaan, että oikeudenkäynnin periaatteet suullisuudesta, välittömyydestä ja keskityksestä toteutuvat ainakin osittain. Vuoden 2006 uudistuksella näihin periaatteisiin tehtiin lievennyksiä ja poikkeuksia, mutta niitä edelleen noudatetaan varsinkin suullisten pääkäsittelyjen osalta. (Jokela 2008, 450.)

Kirjallisella menettelyllä pyritään nopeuttamaan ja tehostamaan rikosoikeudenkäyntejä. Uudistus on kuitenkin pyritty tekemään niin, ettei asianosaisten oikeusturva kärsi. Kirjallisen menettelyn uskottiin säästävän kustannuksia, kun asian ratkaisuun tarvitaan vain yksi tuomari kansliassa eikä lautamiehiä tai syyttäjä osallistu käsittelyyn. (de Godzinsky 2010, 1.) Lisäksi asianosaisten oikeusturvan kannalta kirjallinen menettely on parempi vaihtoehto kuin poissaolokäsittely. Rangaistuksen määrää tuomioistuin, menettelyn käyttö edellyttää asianosaisten

suostumusta ja vastaajan tunnustusta sekä vastaajalla on käytössään normaali muutoksenhaku eli valitus hovioikeuteen. (de Godzinsky 2010, 23.)

Oikeusministeriön asettaman työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausuntoja viranomaisilta, tuomioistuimilta, järjestöiltä ja asiantuntijoilta. Nämä jakaantuivat kolmeen joukkoon. Osa kannatti työryhmän ehdotusta, osa kritisoi ja osa kannatti esitystä sinänsä, mutta piti menettelyn soveltamisalaa liian laajana. Esimerkiksi vastaajan suostumuksen aitouteen kiinnitettiin huomiota ja osa lausunnonantajista koki kirjallisen menettelyn huonoksi koko seuraamusjärjestelmän uskottavuuden kannalta. (de Godzinsky 2010, 24.)

Hallituksen esitystä muokattiin lausuntojen perusteella. Esitykseen lisättiin esimerkiksi se, että tuomioistuimen on aina varattava vastaajalle tilaisuus antaa suullinen lausuma asiaan jos vastaaja tuomitaan kuutta kuukautta ankarampaan vankeusrangaistukseen. Lisäksi mietinnöstä poiketen ehdotettiin yhdeksän kuukauden vankeusrangaistus maksimia, kun mietinnössä ehdotettiin maksimina yhden vuoden vankeusrangaistusta. (de Godzinsky 2010, 24.)

Hallituksen esitystä valmistelleen työryhmän mukaan kirjallisen menettelyn piiriin voisi tulla noin 30 – 40 % käräjäoikeuksissa käsiteltävistä rikosjutuista. Koska kirjallisen menettelyn jutut ovat suhteellisen yksinkertaisia, voidaan olettaa, että tällaisia yksinkertaisia rikosasioita pystytään käsittelemään noin 10 kappaletta yhtenä istuntopäivänä. Tämä tarkoittaisi noin 2000–2600 istuntopäivän säästöä. Syyttäjien osalta tämä tarkoittaa, että nämä päivät voidaan käyttää muuhun työhön. Lisäsäästöjä voi syntyä myös muutoksenhakuvaiheessa, sillä kirjallisessa menettelyssä ratkaistavien asioiden osalta vastaajan muutoksenhaku voi kohdistua käytännössä vain rangaistukseen, jolloin hovioikeuksissakaan ei järjestetä pääkäsittelyä. Vastaajan muutoksenhakuhalukkuus on kuitenkin pienempi, koska teko on jo tunnustettu ja asian käsittelyyn kirjallisesti on suostuttu. (HE 271/2004, 32.)

Käräjäsihteerien ja tuomareiden osalta työnsäästö vastaisi noin puolta syyttäjien työnsäästöä määrältään. Sihteerien osalta istuntoihin osallistumiseen kuluva aika vähenisi, mutta toisaalta ratkaisuihin liittyviä jälkitöitä joudutaan tekemään

kirjallisessa menettelyssäkin. Laskutavasta riippuen noin 5-8 kärjäsihteerihenkilötyövuotta vapautuisi muuhun työhön. Tuomareiden työnsäästöä on hallituksen esityksen mukaan vaikeampaa arvioida. Pääkäsittelyihin perehtymiseen ei tarvitse käyttää aikaa yhtä paljon kuin ennen, mutta kirjallisessa menettelyssä on myös perehdyttävä käsiteltävään juttuun. Säästöt voisivat olla noin 5-8 henkilötyövuotta, kuten sihteereilläkin. (HE 271/2004, 32–33.)

Hallituksen esityksessä arvioitiin myös, että uudistuksella saadaan vähennettyä tarvetta käyttää lautamiehiä. Ennen kärjäoikeus oli toimivaltainen rikosasiassa yksin puheenjohtajan kokoonpanossa jos syytteessä tarkoitettu rikoksesta ei ole syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa säädetty muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään yksi vuosi kuusi kuukautta. Kirjallinen menettely siis avasi yhden tuomarin kokoonpanolle isomman käyttöalan ja osa lautakuntakokoonpanossa käsiteltävistä asioista siirtyi käsiteltäväksi kirjallisessa menettelyssä ilman lautakuntaa. (HE 271/2004, 33.)

Hallituksen esitystä käytiin läpi perustuslakivaliokunnassa. Lausunnossaan valiokunta totesi, että varsinkin vastaajan suostumuksen merkitys on oikeusturvan kannalta tärkeää ottaa laissa huomioon. Suostumuksen aitouteen, vapaaehtoisuuteen ja nimenomaisuuteen on valiokunnan mielestä kiinnitettävä erityistä huomiota, kun kysymys on oikeusturvasta. Lisäksi on varmistuttava, että vastaaja ymmärtää suostumuksen merkityksen. Kirjalliseen menettelyyn liittyvät ongelmat julkisuusperiaatteen suhteen eivät perustuslakivaliokunnan mielestä ole ongelmallisia perustuslain tai Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden näkökulmasta. (PeVL 31/2005 vp, 3–4.)

Hallituksen esitys hyväksyttiin lakivaliokunnassa, koska uudennlaiselle menettelylle oli selvä tarve ottaen huomioon, ettei vuoden 1997 uudistus tuonut toivottuja tuloksia. Lisäksi esityksessä huolehdittiin asianosaisten oikeusturvasta asianmukaisesti. Lakivaliokunta lisäsi myös pitävänsä tärkeänä, että oikeusministeriö seuraa uuden menettelyn soveltamista ja korjaa esiin tulleet epäkohdat. (LaVM 1/2006, 3–5.)

2.4 Kirjallisen menettelyn edellytykset

Kirjallisesta menettelystä säädetään laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997). Luvun 5a 1 pykälässä säädetään kirjallisen menettelyn käytön edellytyksistä:

- 1) mistään syyttäjän syytteessä tarkoitettua yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään kaksi vuotta;
- 2) vastaaja tunnustaa syyttäjän syytteessä kuvatun teon sekä käräjäoikeudelle antamallaan nimenomaisella ilmoituksella luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja suostuu asian ratkaisemiseen kirjallisessa menettelyssä;
- 3) vastaaja on teon tehdessään ollut täysi-ikäinen;
- 4) asianomistaja on esitutkinnassa tai kirjallisesti myöhemmin ilmoittanut, ettei vaadi pääkäsittelyn toimittamista; ja
- 5) pääkäsittelyn toimittaminen on asian selvitettyyn tilaan nähden myös kokonaisuutena arvioiden tarpeetonta. (ROL 5a:1 §.)

Jos yksikin kohdista 1-5 ei asian osalta täyty, ei kirjallista menettelyä voida käyttää. Pykälän ensimmäinen kohta tarkoittaa käytännössä sitä, että kirjalliseen menettelyyn sopii lähes kaikkien rikosten tavalliset ja lievät sekä osassa myös törkeät tekemuodot. Esimerkiksi pahoinpitely, varkaus, petos ja huumausaineen käyttörikos sekä rattijuopumus ovat kaikki kirjalliseen menettelyyn sopivia rikoksia. (Jokela 2008, 452.) Törkeistä tekemuodoista sopivia ovat esimerkiksi törkeä rattijuopumus, törkeä luvaton käyttö ja törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen (de Godzinsky 2010, 27).

Lisäksi kohdan 1 perusteella voidaan myös ratkaista sellaisia rikosasioita, joissa syyte koskee useaa tekoa ja näiden tekojen yhteinen rangaistuksen enimmäisaika on enemmän kuin kaksi vuotta vankeutta, kunhan yhdestäkään yksittäisestä

teosta ei voida tuomita yli kahden vuoden vankeusrangaistusta. Yksittäisen rikoksen kohdalla olennaista on käytettävä rangaistusasteikko, kun taas rangaistuksen yleiset vähentämisperusteet kuten esimerkiksi vähentynyt syyntakeisuus eivät vaikuta asiaan. (HE 271/2004, 42.) Jos rangaistusasteikkoa voitaisiin lieventää, tulisi kirjallisen menettelyn soveltamisalaan suhteellisen vakavia rikoksia. (Dan Frände 2011, Prosessioikeus)

Kohdassa 2 sanotaan, että kirjallisen menettelyn käyttö edellyttää myös vastaajan tunnustusta syytteessä kuvatusta teosta sekä nimenomaista eli kirjallista suostumusta asian käsittelyyn kirjallisessa menettelyssä. Tunnustaminen tarkoittaa, että vastaaja ilmoittaa menetelleensä syytteessä kuvatulla tavalla. Sen sijaan hän voi poiketa syyttäjän arviosta siitä, miten syytteessä kuvattua tekoa pitäisi oikeudellisesti arvioida. (Jokela 2008, 452–453.) Esimerkiksi varkaudesta syytetty vastaaja voi olla mielestään syyllistynyt vain näpistykseen, mutta hän olisi silti myöntänyt menetelleensä syytteessä kuvatuin tavoin. Jos erimielisyys koskee teon rangaistavuutta ylipäänsä, ei asiaa voida käsitellä kirjallisessa menettelyssä. Jos vastaaja esimerkiksi syytetään pahoinpitelystä ja hän tunnustaa lyöneensä, mutta mielestään toimi hätävarjelutilanteessa, ei tekoa voida pitää tunnustettuna. (HE 271/2004, 43.)

Jos syyttäjä on haastehakemuksessaan tai syyttäjähasteessa esittänyt vaihtoehtoiset syytteet, voi vastaaja tässä tapauksessa tunnustaa yhden teon ja kiistää toisen. Tällöin kirjallista menettelyä voidaan käyttää tunnustetun teon osalta. Syyttäjän on kuitenkin samalla luovuttava kiistetyn teon rangaistusvaatimuksesta. Jos tätä ei tehdä, siirretään koko juttu pääkäsittelyyn. (Frände 2011, Osittainen tunnustus.)

Poliisin on jo esitutkinnassa tiedusteltava vastaajan kantaa kirjalliseen menettelyyn, mutta vastaajan oikeusturvan takia lopullinen suostumus annetaan vasta, kun syyte häntä vastaan on tiedossa (de Godzinsky 2010, 29). Vastaaja voi esitutinnan aikana olla esimerkiksi päihtynyt, joten suostumuksen merkitys olisi tällöin kyseenalainen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että jos vastaaja on mahdollisesti esitutinnan aikana kieltäytynyt kirjallisesta menettelystä tai hän ei ole antanut selvää mielipidettä asiasta, voi asiaa käsittelevä tuomioistuin kehottaa vastaajaa

antamaan suostumuksensa kirjalliseen menettelyyn kun tuomioistuin käsittelee syytettä. Vastaajalle on myös annettava tällöin tietoa suostumuksen merkityksestä asian käsittelyssä. Myös mahdollisuudesta peruuttaa suostumus on ilmoitettava. (Jokela 2008, 453.)

Alle 18-vuotiaan vastaajan syytettä ei voida käsitellä kirjallisessa menettelyssä, koska alaikäisen henkilökohtaisella läsnäololla pääkäsittelyssä voi olla kasvatuksellista, uusia rikoksia ehkäisevää vaikutusta. Toisaalta vanhemmatkin vastaajat voivat kokea pääkäsittelyllä olevan samanlaisia vaikutuksia. (Jokela 2008, 453.) Asianomistajankin suostumus tarvitaan, kuten kohdassa 4 mainitaan. Toisin kuin vastaajan tilanteessa, asianomistajan suostumus jo esitutkinnassa riittää. Asianomistajan yksityisoikeudelliset vaatimukset voidaan tutkia kirjallisen aineiston eli vaatimuksen ja vastauksen perusteella. Kirjallisessa menettelyssä voidaan myös käsitellä riitaisia asianomistajan korvausvaatimuksia, jos asianomistaja siihen suostuu. (de Godzinsky 2010, 29.)

Kiistetyt vaatimukset voivat kylläkin olla este kirjalliselle menettelylle ja pääkäsittelyn pitäminen voi olla aiheellista varsinkin jos vaatimuksen selvittämiseksi tarvittaisiin suullista näyttöä. (de Godzinsky 2010, 29.) Tällaisessa tilanteessa olisi mahdollista erottaa asianomistajan vaatimukset erilleen riita-asiaksi. Tästä kuitenkin voi aiheutua lisäkustannuksia asianomistajalle, eikä sitä hallituksen esityksessäkään suositeltu. (HE 271/2004, 44.) Kirjallista menettelyä voidaan käyttää vain silloin kun syyttäjä ajaa syytettä yksin tai kun syyttäjä ajaa syytettä, mihin asianomistaja on yhtynyt. Asianomistajan yksin ajamaa syytettä ei voida käsitellä kirjallisessa menettelyssä. (Linna 2012, 142.)

Kohta 5 lisättiin lakivaliokunnan ehdotuksesta. Hallituksen esityksestä kävi ilmi, ettei kirjallista menettelyä ole tarkoitus soveltaa asioissa, jotka ovat näytöltään epäselviä. Tätä ei kuitenkaan ollut lakiin lisätty hallituksen esityksessä, joten lakivaliokunnan mielestä tällainen lisäys oli tarpeen. Tällöin jos esimerkiksi vastaajan syyllisyydestä on hänen tunnustuksestaan huolimatta epäselvyyksiä tai jos esitutkinnassa on ollut puutteita eikä näitä voida korjata tarjoamalla vastaajalle tilaisuus tulla kuulluksi, ei kirjallista menettelyä käytetä. (LaVM 1/2006, 6.) Kirjallisen menettelyn käyttö ei ole tietenkään selvissäkään tapauksissa pakollista,

vaan harkintavalta menettelyn käytöstä on aina asian ratkaisevalla tuomarilla. (de Godzinsky 2010, 30.)

Kirjallista menettelyä voidaan käyttää silloinkin jos asianomistaja haluaa vaatia rangaistusta muusta teosta kuin syyttäjä tai haluaa vedota johonkin uuteen seikkaan tukeakseen syytettä. Kuitenkin niin, ettei teosta vaadittu rangaistus ylitä yli kahden vuoden vankeustuomiota. (Jokela 2008, 455.) Asianomistajan rangaistusvaatimuksia on arvioitava tapauskohtaisesti. Jos esimerkiksi kirjallisen aineiston perusteella on syytä olettaa, että asianomistajan ajama uusi rangaistusvaatimus teolla, josta maksimirangaistus on yli 2 vuotta vankeutta, voi menestyä, pitää harkita asian siirtämistä pääkäsittelyyn. Toisaalta jos kirjallisen aineiston perusteella voidaan asianomistajan ajama rangaistusvaatimus hylätä, ei kirjallisen menettelyn käytölle ole estettä. (HE 271/2004, 45.)

Kirjallisessa menettelyssä rangaistukseksi ei voida tuomita ankarampaa rangaistusta kuin yhdeksän kuukautta vankeutta (ROL 5a:1.2 §). Törkeämissä teoissa on pidetty aiheellisena järjestää pääkäsittely. Jos vastaaja tuomitaan kuutta kuukautta pidemmäksi aikaa vankeusrangaistukseen, on hänelle järjestettävä tilaisuus tulla kuulluksi (ROL 5a:5 §). Virve-Maria de Godzinskyn tutkimuksessa haastateltiin käräjäoikeuksien tuomareita, syyttäjiä ja poliisiviranomaisia kirjallisesta menettelystä. Siinäkin tuli ilmi, että suullisen kuulemisen käyttö on harvinaista. Vain yksi haastatelluista tuomareista oli yhden kerran käyttänyt suullista kuulemistä ja silloinkin pakosta, sillä jutussa tuomittiin maksimirangaistus eli yhdeksän kuukautta vankeutta. (de Godzinsky 2010, 60.)

Vastaaja voidaan tuomita vankeusrangaistuksen lisäksi muihin seuraamuksiin kuten sakkorangaistukseen, ajokieltoon tai liiketoimintakieltoon taikka vankeusrangaistuksen sijasta yhdyskuntapalvelukseen. Näille seuraamuksille ei ole määrällistä rajoitusta toisin kuin poissaolokäsittelyssä, jossa voidaan tuomita enintään 10 000 euron menettämisseuraamus. (Jokela 2008, 457.)

Esimerkiksi yhdessä tutkimassani rikosjutussa syytekohtina olivat näpistys, varkaus, huumausainerikos ja varkauden yritys. Jutussa oli kolme vastaajaa ja jopa kymmenen asianomistajaa. Vastaajille vaadittiin esimerkiksi sekä ehdollista että

ehdotonta vankeutta ja yhdyskuntapalvelua sekä sakkoa. Juttu käsiteltiin kuitenkin kirjallisessa menettelyssä, koska sille ei ollut mitään estettä. Asianosaisilta kysyttiin suostumukset kirjalliseen menettelyyn asianmukaisesti ja asiassa mahdollisesti annettavat rangaistukset olivat kirjalliseen menettelyyn sopivia.

Käytännössä tällaisia juttuja ei käsitellä kirjallisessa menettelyssä kovinkaan usein. Jos yksikin vastaaja katsoo, että pääkäsittely tulee pitää, niin vain harvoin muiden vastaajien osalta asiaa käsitellään kirjallisessa menettelyssä. Tällöin riskinä on, että muita vastaajia pitää kuulla suullisesti, jolloin kirjallisen menettelyn hyöty menetetään. Jos tämän lisäksi käydään kaksi prosessia rinnakkain, tulee vaikeuksia luoda oikeudenmukainen kokonaisuus. Tämän takia usean osallisen kirjallisen menettelyn juttuja tulisi käsitellä vain tapauksissa, jotka ovat aivan selviä kuten esimerkiksi rattijuopumukset. (Frände 2011, Useita rikoksia ja monta vastaajaa.)

2.5 Menettelytavat kirjallisessa menettelyssä

Rikosprosessilla on suppea sekä laaja merkitys. Suppeimmassa merkityksessä rikosprosessilla tarkoitetaan vain tuomioistuimen oikeudenkäyntiä, jolloin rikosprosessi määritellään menettelyksi, jossa tuomioistuin määrää ne toimenpiteet, joihin on ryhdyttävä tapahtuneen rikoksen johdosta. Laajemmin määriteltynä rikosprosessiin sisältyy oikeudenkäynnin lisäksi esitutkinta ja syyteharkinta, jolloin rikosprosessi on oikeudellisesti säännelty menettely, jossa selvitetään ja ratkaistaan kysymys rikosoikeudellisesta vastuusta tapahtuneen rikoksen johdosta. (Launiala 2010, 4.)

Laajimmassa merkityksessä rikosprosessiin kuuluu myös rangaistuksen täytäntöönpano, jolloin rikosprosessin määritellään oikeudellisesti säännellyksi menettelyksi, jossa selvitetään ja ratkaistaan kysymys rikosoikeudellisesta vastuusta sekä pannaan täytäntöön tehdyn rikoksen johdosta määrätyt toimenpiteet. Rikosprosessin laajimmassa merkityksessä on siis neljä vaihetta:

- 1) esitutkintaviranomaisen suorittama esitutkinta;

- 2) syyttäjän suorittama syyteharkinta;
- 3) oikeudenkäynti tuomioistuimessa ja
- 4) täytäntöönpanoviranomaisen suorittama rangaistuksen täytäntöönpano.
(Launiala 2010, 4.)

Perinteisesti oikeustieteessä esitutkintaa ei ole pidetty rikosprosessin kannalta kovin merkittävänä vaiheena eikä esitutkinta ole oikeustieteelle ollut kiinnostava tutkimuskohde, mikä osittain selittyy sillä, että ennen esitutkintalain (myöhemmin EL, 805/2011) voimaantuloa esitutkintaa säädeltiin lähinnä silloisen Sisäasianministeriön poliisille antamilla yksikohtaisilla määräyksillä esitutkinnan suorittamisesta. Esitutkinta on merkittävä rikosprosessin vaihe, sillä lähes kaikki rikosprosessissa käsiteltävät asiat tulevat rikosprosessiin esitutkinnan kautta. Varsinkin kirjallisessa menettelyssä esitutkinnalla on tärkeä osa rikoksen selvittämisen kannalta. (Launiala 2010, 4-5.)

2.5.1 Esitutkinta ja syytteen nostaminen

Esitutkintaviranomaisen on suoritettava tutkinta esitutkintalain mukaisesti (EL 1.1 §). Esitutkinnan suorittaa poliisi, jollei erikseen ole toisin säädetty (EL 13 §). Esitutkinnan voi siis suorittaa esimerkiksi myös rajavartio-, sotilas- ja tulliviranomaiset. Ensisijainen tavoite esitutkintaviranomaisella on selvittää rikos eli selvittää aineellinen totuus, millä pyritään rikosvastuun toteuttamiseen. Lisäksi esitutkintaviranomaisen tehtävänä on huolehtia asianosaisten oikeusturvasta koko rikosprosessin mukaisesti. (Launiala 2010, 20–21.)

Kirjallisen menettelyn kannalta olennaista on, että jo poliisilla on tieto ja valmius menettelyn käyttöön. Poliisin on osattava tunnistaa kirjalliseen menettelyyn mahdollisesti soveltuva juttu, kerrottava asianosaisille lyhyesti kirjallisesta menettelystä ja sen merkityksestä sekä kysyttävä alustavasti vastaajan ja asianomistajan suostumus menettelyyn. Suostumuksista ja tunnustuksista tehdään merkinnät esitutkintapöytäkirjaan, johon merkitään myös mahdolliset asianomistajan korvausvaatimukset. (de Godzinsky 2010, 30.) Esitutkinnan valmistuttua juttu siirtyy

syyttäjälle syyteharkintaan, ellei jutussa käytetä syyttäjähastetta (de Godzinsky 2010, 33).

Poliisin rooli on kirjallisen menettelyn suhteen iso. Puutteellisesti tehtyä esitutkintaa on hankala pitää luotettavana, mikä taas lisää syyttäjän ja käräjäoikeuden työtä menettelyn edetessä. De Godzinskyn tutkimuksessa kävi ilmi, että kuulusteluja suorittavat vaihdellen joko tutkijat tai kenttätehtävissä toimivat partiot. Tutkijat ovat usein rutinoituneempia kuulustelujen suorittamisessa kuin kenttämiehet. Kenttämiehet kuulustelevat usein jo välittömästi rikoksen tekemisen jälkeen jopa rikospaikalla, kun taas tutkijat kuulustelevat erikseen sovittuna aikana poliisiasemalla. Ongelmana onkin miten varmistetaan kenttämiesten riittävä tieto kirjallisesta menettelystä. Tässä on isoja eroja kaupunkien välillä riippuen kenttämiesten vahvuudesta. (de Godzinsky 2010, 31.) Tilanne voi nykyisin olla jo toinen, kun rikosprosessin toimijat ovat tottuneet kirjalliseen menettelyyn.

Yle haastatteli Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden tuomaria Kalevi Julkusta kirjallisesta menettelystä. Haastattelussa Julkunen totesi, että kirjallisen menettelyn edellytys on hyvä poliisin esitutkinta. Ilman laadukasta esitutkintaa ei ole mahdollista ratkoa sellaista määrää rikosjuttuja kuin mitä Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa ratkotaan. Pohjois-Karjalassa käytettiin viime vuonna kirjallista menettelyä yli 40 prosentissa rikosasioista, mikä on enemmän kuin esimerkiksi Helsingin käräjäoikeudessa, jossa kirjallisen menettelyn % -osuus on noin kymmenen prosenttia kaikista rikosasioista. (Yle Uutiset 2014.)

Syyttäjän syyteharkinnassa on kolme vaihetta. Ensin syyttäjä arvioi toteutuuko tapauksessa jonkin rikoksen tunnusmerkistö. Sen jälkeen syyttäjä suorittaa näyttöä koskevan arvioinnin, jossa rajataan todistusaineisto ja arvioidaan riittääkö esitutkinnassa hankittu selvitys sekä lopuksi arvioidaan näytön arvo ja riittävyys. Syyttäjä pohtii myös, että nostaako hän asiassa syytteen vai jättääkö hän asiassa syyttämättäjäätämispäätöksen. Syyttäjä huolehtii osaltaan rikosvastuun toteuttamisesta ja oikeusturvasta, kun varmistutaan siitä, että esitutkinta on lainmukainen eikä syyttäjä nosta perusteetonta syytettä. Myös aineellisen totuuden selvittäminen on keskeistä syyttäjän toiminnassa. (Launiala 2010, 22.)

Syyttäjähaasteessa syyttäjä laatii haasteen jo esitutkinnan päätyttyä ja itse haastaa vastaajan. Tämä menettely on tarkoitettu lähinnä yksinkertaisiin ja selviin asioihin. Kun lakia kirjallisesta menettelystä valmisteltiin, oli syyttäjähaastetta tarkoitus käyttää mahdollisimman paljon, tämän totesi myös lakivaliokunnan mietintö (LaVM 1/2006, 5). Käytännössä rikoksesta epäillyn kuulustelu, tunnustuksen ja suostumuksen antaminen sekä haastaminen tapahtuvat kerralla.

Menettely vaatii tiiviin yhteistyön poliisin, syyttäjän ja käräjäoikeuden välillä. Esimerkiksi pienillä paikkakunnilla syyttäjillä voi tulla ongelmia jos paikkakunnan kahdesta syyttäjistä toinen on lomalla ja toinen istunnossa, kun syyttäjähaaste pitäisi antaa tiedoksi. Syyttäjähaaste käytännössä lisää varsinkin syyttäjän työtaakkaa kirjallisessa menettelyssä, vaikka menettelyn tarkoituksena on sitä vähentää. Esitutkinnan valmistuttua syyte siirtyy normaalisti syyteharkintaan syyttäjälle jos syyttäjähaastetta ei käytetä. (de Godzinsky 2010, 33–34.) Lisäksi päätöksen tai tuomion antamispäivän määrittäminen puolestaan edellyttää, että syyttäjä saa tuomioistuimelta aikataulun, johon hän voi sovittaa oman toimintansa (Frände 2011, Syyttäjähaaste kirjallisessa menettelyssä).

Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa ei ole käytetty syyttäjähaastetta kirjallisen menettelyn jutuissa, mutta muissa istuntoon menevissä rikosasioissa syyttäjähaaste on hyödyksi. Varsinkin jos jutussa on maasta poistuva vastaaja ja esimerkiksi haasteen tiedoksianto pitää tehdä kiireesti, niin syyttäjähaasteella vastaaja saadaan nopeasti haastettua heti esitutkinnan päätyttyä. (Hiltunen 2014.)

Käräjäoikeuden työmäärää syyttäjähaasteen käyttö vähentäisi huomattavasti, mutta syyttäjähaastetta kokeiltiin Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa kun kirjallinen menettely tuli voimaan. Tällöin syyttäjillä tuli ongelmia esimerkiksi Sakari -käyttöjärjestelmän kanssa, koska Sakari on lähinnä tuomioistuinlaitoksen käyttämä apuväline rikosasioiden haasteiden tekemisessä. Syyttäjähaastetta ei koettu hyvänä menettelytapana, koska kirjallisen menettelyn voimaan tullessa syyttäjillä oli paljon muitakin rikosasioita syyttäjähaasteen piirissä. Työmäärä olisi ollut kohtuuton. (Julkunen 2014.)

Syyttäjän tehtävä on nostaa syyte rikoksesta ja ajaa sitä (ROL 1:1 §). Syyte nostetaan esitutkinta-aineiston nojalla ja vain jos on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi (ROL 1:6 §). Kirjallisen menettelyn jutut ovat luonteeltaan selviä ja lähtökohtaisesti tunnustettuja, joten useimmiten syyteharkinta päättyy syytteen nostamiseen. Kirjallinen menettely on helpottanut varsinkin syyttäjien työtä, koska istuntopäiville ei tarvitse osallistua yhtä useasti kuin ennen. (de Godzinsky 2010, 37–38.) Syyttäjä voi ehdottaa tuomioistuimelle kirjallista menettelyä, mutta se ei millään tavalla sido tuomioistuinta. Asiaa käsittelevällä tuomarilla on vastuu siitä, että mitä menettelytapaa käytetään. (Jokela 2008, 459.)

Ulkomaalaisten vastaajien kohdalla syytteen nostaminen ja haasteen tiedoksi-anto ovat hankalampia. Ulkomaalaiset vastaajat on ensin erotettava kahteen ryhmään: maasta poistuviin ja maassa asuviin. Maasta poistuvia ulkomaalaisia on huomattavasti hankalampi haastaa kirjalliseen menettelyyn. Käytännössä syyttäjähaaste on ainoa vaihtoehto jos haaste halutaan antaa tiedoksi Suomessa. Haastaminen ulkomailta on taas vielä hankalampaa. Koska suostumuksen kirjalliseen menettelyyn voi peruuttaa, pitäisi vastaaja käytännössä haastaa samalla kertaa istuntoon varmuuden vuoksi. (de Godzinsky 2010, 36.)

Maassa asuvat ulkomaalaiset ovat helpompi ryhmä haastettavaksi. Kuitenkin tässäkin ryhmässä kielikysymykset tuottavat ongelmia. Jos haastaminen ei onnistu esitutkinnan aikana tulkin avustuksella, pitää haastaminen hoitaa myöhemmin vastaajan kielelle käännettyillä asiakirjoilla. Jos asiakirjoja ei ollenkaan käännettä, tulee esille oikeusturvaongelma. (de Godzinsky 2010, 36.) Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa ulkomaalaiset vastaajat haastetaan useimmiten mieluummin istuntoon suoraan kuin, että yritetään kirjallista menettelyä. Syynä ovat kulut, mitkä tulevat esimerkiksi asiakirjojen kääntämisestä. Toisaalta jos esimerkiksi vastaajana on suomalainen henkilö ja asianomistajana ulkomaalainen, voidaan kirjallisen menettelyn asiakirjoja kääntää. Asianomistajalle lähetettäviä asiakirjoja on yleensä vähemmän kuin vastaajalle lähetettäviä, mutta tämäkin on tapauskohtaista. (Hiltunen 2014.)

2.5.2 Haastehakemus, haaste ja haasteen tiedoksianto

Kirjallisen menettelyn haastehakemuksen on täytettävä samat edellytykset kuin normaalin haastehakemuksen. Sen sisällöstä säädetään ROL 5:3 §:ssä. Haastehakemuksessa on ilmoitettava ainakin seuraavat seikat:

- 1) vastaaja;
- 2) asianomistaja;
- 3) syytteenalainen teko, sen tekoaika ja -paikka ja muut tiedot, jotka tarvitaan teon kuvailemiseksi;
- 4) rikos, johon syyttäjä katsoo vastaajan syyllistyneen;
- 5) rangaistus- ja menettämiskaava sekä muut vaatimukset ja lainkohdat, joihin ne perustuvat;
- 6) asianomistajan vaatimukset, joita syyttäjä on velvollinen ajamaan;
- 7) todisteet, jotka syyttäjä aikoo esittää, sekä mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen;
- 8) syytteen nostamisen edellytyksenä oleva pyyntö taikka sitä koskeva määräys tai suostumus; sekä
- 9) seikat, joihin tuomioistuimen toimivalta perustuu, jollei toimivalta muutoin ilmene haastehakemuksesta. (ROL 5:3 §.)

Kohdan kolme mukaan haastehakemuksesta on käytävä ilmi muun muassa kanneperusteet, jotta rikoksen tunnusmerkistö täyttyy. Toisin sanoen kohdassa kolme on kyse teonkuvauksesta. Teon yksilöinti on tärkeää, sillä tuomioistuin saa tuomita vain siitä teosta, josta rangaistusta on vaadittu. (Vuorenpää 2009, 166.)

Yksilöinnissä on myös mainittava onko teko ollut tahallinen vai huolimattomuudesta johtuva (Linna 2012, 138). Syyttäjälle ei ole annettu tilaisuutta selittää teon kuvausta asiaesittelyssä, joten teon kuvaus on esitettävä niin yksityiskohtaisesti, että vastaaja voi sen perusteella tunnustaa tekonsa (Frände 2011, Syyttäjän haastehakemus).

Myös vastaajan kannalta on tärkeää, että se teko mistä häntä syytetään, on yksilöity mahdollisimman tarkasti. Tällöin vastaaja voi kunnolla valmistautua oikeudenkäyntiin. Näiden seikkojen lisäksi haastehakemuksessa on mainittava esimerkiksi vapaudenmenetysaika, jos vastaaja on ollut yli vuorokauden vapautensa menettäneenä. Vapaudenmenetysaika on ilmoitettava, jotta mahdollisesti tuomittavasta rangaistuksesta voidaan tehdä rikoslain mukaiset vähennykset. (Vuorenpää 2009, 166, 168.)

Koska syyttäjä ei voi myöhemmässä vaiheessa tarkistaa tai muuttaa syytettä, on haastehakemus laadittava kirjallisessa menettelyssä tarkemmin kuin normaalisti. Esimerkiksi teon kuvaus ja seuraamus kannanotto on laadittava tarkasti ja riittävän yksityiskohtaisesti, jottei tuomittava rangaistus tule vastaajalle yllätyksenä. Tuomioistuimet eivät kuitenkaan ole sidottuja syyttäjän kannanottoihin ja he tuomitsevat sen, minkä katsovat oikeaksi. (de Godzinsky 2010, 39–40.)

Koska käsiteltävissä oleva asia voidaan siirtää kirjallisesta menettelystä istunto- käsittelyyn, on syyttäjän tehtävä haastehakemus myös tältä kantilta. Haastehakemuksessa on syytä ilmoittaa todistusaineisto, joka esitetään mahdollisessa pääkäsittelyssä. Lisäksi on ilmoitettava henkilötodisteet, eli henkilöt joita kuullaan mahdollisessa pääkäsittelyssä. Tällöin ”tavallisessa” rattijuopumustapauksessa ilmoitetaan, että epäilty on tunnustanut teon, ja kirjallisena todisteena vedotaan uloshengitysilman alkoholipitoisuutta koskevaan mittauspöytäkirjaan. Jos syytteessä on kyse esimerkiksi varkaudesta ja epäilty on tunnustanut teon esitutkin- nassa vain näpistyksenä, voidaan kirjallisena todisteena vedota anastettujen ta- varoiden omistajan kuulusteluun. Mahdollisessa pääkäsittelyssä kuullaan asian- omistajaa tavaroiden arvon osalta. (Frände 2011, Todisteet pääkäsittelyssä.)

Kirjallisen menettelyn rikosasiat tulevat käräjäoikeudessa vireille kun syyttäjä siirtää haastehakemuksen käräjäoikeuteen. Jos jutussa on käytetty syyttäjähastetta, asia tulee vireille kun haaste on annettu tiedoksi vastaajalle. Samalla kun juttu siirretään käräjäoikeuteen, syyttäjä ehdottaa kirjallista menettelyä. Kuitenkin kuten edellä jo mainitsin, asiaa käsittelevä tuomari päättää menettelytavan. Käräjäoikeudessa tarkistetaan vielä kerran, että kirjallisen menettelyn edellytykset ovat kunnossa. Käräjätuomari voi tällöin siirtää syyttäjän kirjalliseen menettelyyn ehdottaman jutun suulliseen käsittelyyn. Näin voidaan tehdä, vaikka edellytykset kirjalliseen menettelyyn olisivat asiassa olemassa. Esimerkiksi jos vastaajalla on vireillä muita rikoksia, voidaan asiat yhdistää yhteen suulliseen käsittelyyn tai jos vastaaja on nuori sekä ensikertalainen. Siirtoja voidaan tehdä myös toisinpäin, suullisesta käsittelystä kirjalliseen menettelyyn. (de Godzinsky 2010, 41–42.)

Haasteessa vastaajaa haastetaan vastaamaan haastehakemuksesta ilmeneviin vaatimuksiin kirjallisesti. Jos vastaaja on jo tunnustanut teon, niin hänen kannanottonsa voi koskea lähinnä rangaistusta ja muita seuraamuksia sekä asianomistajan vaatimuksia (Jokela 2008, 459). Haasteessa kerrotaan määräpäivä, mihin mennessä vastaus on toimitettava ja minä päivänä sekä mihin kellon aikaan tuomio asiassa annetaan. Tämä voidaan ilmoittaa myös jälkikäteen, kuitenkin hyvissä ajoin ennen ratkaisua (ROL 5a:8.1 §). Yleensä määräaika on noin kaksi viikkoa (de Godzinsky 2010, 42). Vastaajan kirjallinen vastaus ei ole menettelyn edellytys, vaan asia voidaan ratkaista myös ilman vastausta. Tällöin jutussa otetaan huomioon vain vastaajan esitutkintakertomus ja tunnustus. (Jokela 2008, 459.)

Rikosasian vastaajalta kysytään tunnustus ja suostumus kirjalliseen menettelyyn samassa yhteydessä, kun vastaajalle annetaan haaste tai asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus tiedoksi. (ROL 5a:2.1 §.) Näin kirjallisen menettelyn tiedoksiannossa ei synny turhia kuluja. Vastaajat eivät haastamisen jälkeen ole välttämättä itse aktiivisia palauttamaan käräjäoikeudelle erillisiä ilmoituslomakkeita. Vastaaja voidaan esimerkiksi kutsua johonkin tiettyinä päivinä pidettävään pääkäsittelyyn ja samalla häntä voidaan kehottaa antamaan määräajassa tunnustus sekä suostumus kirjalliseen menettelyyn. Jos vastaaja palauttaa tunnustuksen ja suostumuksen määräajan sisällä käräjäoikeuteen, voidaan pääkäsittely

peruuttaa ja asia ratkaista kirjallisessa menettelyssä. (HE 271/2004, 45–46.) Pääkäsittely voidaan pitää myös poissaolokäsittelynä tässä tilanteessa, jos sen edellytykset täyttyvät (Jokela 2008, 458).

Pääkäsittelyyn kutsuminen voidaan myös jättää pois kokonaan. Hallituksen esityksen mukaan tämä olisi tarkoituksenmukaisinta silloin jos on melko varmaa, että vastaaja tulee suostumaan kirjalliseen menettelyyn. Kirjallisen menettelyn haasteen tiedoksiantotavat ovat samat kuin mitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään rikosasioiden tiedoksiantotavoista. (HE 271/2004, 46.) Näitä ovat esimerkiksi tiedoksiannon lähettäminen postitse saantitodistusta vastaan, kirje ja haastemiestiedoksianto (OK 11 §). Kirjeen postituksessa haasteasiakirjat toimitetaan vastaajan kotiosoitteeseen. Asiakirjoissa on mukana vastaanottotodistus, jonka vastaaja täyttää ja palauttaa palautuskuoressa käräjäoikeuteen. Saantitodistuksella haastettaessa haaste noudetaan ja kuitataan saaduksi postissa. (de Godzinsky 2010, 43.)

Haastemiestiedoksiantoa käytetään jos tiedoksiantoa ei saada muulla tavalla tehtyä tai jos etukäteen voidaan epäillä, ettei muu tiedoksianto tule onnistumaan. Haastemiestiedoksiantoa pidettiin jo hallituksen esityksessä parhaimpana tapana kysyä vastaajan tunnustusta ja suostumusta. Monimutkaisemmissa asioissa vastaajalta ei pidä pyytää heti tunnustusta ja suostumusta haasteen tiedoksiannon yhteydessä, vaan niissä vastaajalle tulisi antaa aikaa miettiä tunnustuksen seurauksia (HE 271/2004, 46). Haastemiestiedoksiannon etuna on, että haastemies voi henkilökohtaisesti ohjata vastaajaa kirjalliseen menettelyyn liittyen ja varmistaa sillä tavalla, että vastaaja varmasti ymmärtää suostumuksensa merkityksen (de Godzinsky 2010, 43). Tiedoksiantotavan päättää pääsääntöisesti asiaa käsittelevä tuomari (Jokela 2008, 458).

2.5.3 Lisälausumat

Erityisestä syystä asianosaiselle voidaan varata tilaisuus toimittaa käräjäoikeudelle kirjallinen lisälausuma. Tässä tilanteessa käräjäoikeuden on määrättävä,

mistä kysymyksestä asianosaisen on lausuttava. (ROL 5a:3.1 §.) Tämä on tarpeellista jos kärjäoikeus tarvitsee asianosaisen tai asianosaisten mielipidettä johonkin tärkeään yksittäiseen asiaan. Hallituksen esityksessä kehoitetaan kuitenkin välttämään liiallista kirjeenvaihtoa. (HE 271/2004, 48.) Asianosaisten lausumat annetaan tiedoksi asian osapuolille kärjäoikeuden kautta (de Godzinsky 2010, 44).

Jos kärjäoikeus harkitsee sen tarpeelliseksi, se voi varata asianosaiselle tilaisuuden suullisen lausuman antamiseen kärjäoikeuden kansliassa tai istuntopaikalla. Kärjäoikeus voi myös sallia, että sen asianosaiselta pyytämä vastaus tai lausuma saadaan antaa suullisesti kärjäoikeuden kansliassa tai istuntopaikalla. (ROL 5a:3.2 §.) Suullinen kuuleminen on mahdollista jos esimerkiksi vastaajan tunnustuksen aitoudesta syntyy epäilyksiä tai onko ulkomaalainen vastaaja ymmärtänyt tunnustamisen tai suostumuksen merkityksen. (Jokela 2008, 461.) Suullisen lausuman yhteydessä voidaan käydä myös seuraamuskeskustelu, jonka aikana vastaaja voi ottaa kantaa määrättävän rangaistuksen lajiin ja ankaruuteen (Linna 2012, 143).

Lausuma voi tulla tarpeelliseksi myös silloin kun mietitään olisiko vankeusrangaistus tuomittava ehdollisena vai ehdottomana tai kenties yhdyskuntapalveluna. (Jokela 2008, 461.) Voi olla, että vastaaja on aiemmin tuomittu ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja tuomioistuimien valitsee nyt uuden ehdollisen ja ensimmäisen ehdottoman vankeusrangaistuksen välillä. (Frände 2011, Kirjallinen vai suullinen lausuma.) Lain mukaan vastaajalle onkin varattava tilaisuus antaa suullinen lausuma silloin, kun hänet tuomitaan yli kuudeksi kuukaudeksi vankilaan (ROL 5a:5 §). Kuitenkin kärjäoikeus päättää onko suullisen kuulemisen järjestäminen taroituksenmukaista vai kannattaisiko asia siirtää suoraan istutokäsittelyyn.

Käytännössä suullisia kuulemisia ei järjestetä kovinkaan usein. Virve-Maria de Godzinskyn vuoden 2010 tutkimuksessa kävi ilmi, että jopa 70,5 % vastaajista eivät antaneet mitään lausumaa asiassaan, ei kirjallista eikä suullista. Vain noin kolmannes vastaajista ylipäänsä toimitti lausuman. Useimmiten lausuma annettiin kirjallisena kärjäoikeuteen ja joissakin lausumana pidettiin vain esitutkin-

nassa lausuttua. Yhdessäkään tutkimuksessa esillä olleesta tuomiossa ei annettu suullista lausumaa. Asianomistajien lausumat olivat kaikki kirjallisia, jos asianomistajaa ylipäänsä oli. Pääsääntöisesti asianomistajaa ei edes ollut kirjallisen menettelyn jutuissa, vain 23 % jutuista sisälsi asianomistajan. (de Godzinsky 2010, 59–61.) Julkusen (2014) mukaan Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessakaan ei ole kovin usein suullista lausumaa tarvittu.

2.5.4 Asian ratkaisu

Kun kaikki aineisto on koossa, voidaan asia ratkaista. Pääasiassa oikeudenkäyntiaineisto kirjallisessa menettelyssä on kirjallista. Tuomio tai päätös voidaan perustaa vain syytteessä esitettyihin seikkoihin, kuten syytetyn tunnustukseen, asianosaisten kirjallisesti esittämiin tai kirjattuihin vaatimuksiin, vastauksiin tai lausumiin sekä muuhun asian käsittelyssä esiin tulleeseen kirjalliseen aineistoon. (Jokela 2008, 463.) Syyttäjä ei todisteissa vetoa epäillyn tunnustukseen varsinaisena kirjallisena todisteena, koska tunnustus toimii jo perusteena syyttäjän kirjallista menettelyä koskevalle esitykselle. Todistusteorian kannalta syyttäjä siis pitää jo kiistattomana, että epäilty on tehnyt kyseisen teon ja esitutkinnassa annettu tunnustus toimii tämän perusteena. (Frände 2011, Syytetyn kertomus esitutkinnassa.)

Esitutkintapöytäkirjaa voidaan käyttää tuomion perusteena vain siltä osin kuin asianosaiset ovat siihen vedonneet (ROL 5a:7 §). Oikeudenkäymiskaassa on kielto esitutkintapöytäkirjan käyttämisestä todisteena tuomiossa, mutta siitä voidaan edellä mainitulla säännöksellä poiketa. Esitutkintapöytäkirjasta voidaan käyttää esimerkiksi vastaajan kertomusta tai muun asianosaisten siinä olevaa kertomusta. Kirjallisessa menettelyssä voidaan siis hyödyntää vastaajan esitutkintakertomuksen lisäksi myös muiden asianosaisten esitutkintakertomuksia jos joku asianosainen on siihen vedonnut. (Jokela 2008, 463.)

Käytännössä menettelyssä ratkaisijana toimii yksi päätösvaltainen tuomari. Ratkaisu tapahtuu tuomarin virkahuoneessa. (de Godzinsky 2010, 45.) Tälläkin py-

rittiin hallituksen esityksen mukaan säästöihin, koska käytännössä lautakuntakoonpanojen käyttö väheni huomattavasti (HE 271/2004, 50). Tuomarin lisäksi esimerkiksi notaari voi toimia puheenjohtajana kirjallisessa menettelyssä, mutta notaarilla ei ole lupaa tuomita kirjallisessa menettelyssä sakkoa ankarampaa rangaistusta. Näin ollen notaari voi käsitellä vain lieviä sakkorangaistusjuttuja kirjallisessa menettelyssä. (Jokela 2008, 462–463.)

Tuomio on ilmoitettuna ajankohtana saatavilla käräjäoikeuden kansliassa ja siitä lähetetään jäljennös muutoksenhakuohjeineen jutun asianosaisille. Jäljennös tuomiosta lähetetään myös syyttäjälle, joka selaa tuomion läpi ja tarvittaessa valittaa tuomiosta. Muutoksenhaku kirjallisessa menettelyssä haetaan hovioikeudelta. (de Godzinsky 2010, 45.) Vaikka kirjallinen menettely poikkeaa paljonkin pääkäsitteystä, on annettava tuomio muodoltaan pääkäsitteelyssä annettavaa tuomiota vastaava (Vuorenpää 2009, 191).

Yle uutiset haastatteli muutoksenhausta Itä-Suomen hovioikeuden presidenttiä Pertti Niemistä. Jutun mukaan tuomioista, joista valitetaan Itä-Suomen hovioikeuteen, noin 27 prosenttia muuttuu. Suurin osa valitetuistakin tuomioista kuitenkin pysyy ennallaan, 60,2 prosenttia. Syyttäjät eivät yleensä hae tuomion koventamista vaan muutoksen hakija on yleensä jutun vastaaja, jolloin tuomio joko lievenee tai pysyy ennallaan. Nieminen mainitsee jutussa, että hänestä suurin syy tuomioiden muutoksiin on asioiden käsittely kirjallisessa menettelyssä. Kirjallisen menettelyn myötä käräjäoikeuksien aineisto ei ole aina ajantasaisista ja riittävää. Monesti syytetty ei toimita kehotettua lisäselvitystä käräjäoikeuteen, jolloin ratkaisu tehdään puutteellisella aineistolla. Asiaan voi myöhemmin tulla täydennystä vasta hovioikeudessa, joten ratkaisut muuttuvat. (Yle uutiset 2014.)

Vastaaja voidaan tuomita sakko- tai vankeusrangaistukseen. Vankeusrangaistus voi olla korkeintaan yhdeksän kuukauden mittainen ja se voidaan tuomita ehdollisena tai ehdottomana. Ehdottoman vankeuden sijasta voidaan tuomita myös yhdyskuntapalvelua. Menettämisseuraamuksille ei ole asetettu ylärajaa, mutta esimerkiksi nuorisorangaistusta ei voida tuomita, koska vastaajan on oltava yli 18-vuotias. (de Godzinsky 2010, 45–46.)

2.6 Kirjallisen menettelyn prosessi Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa

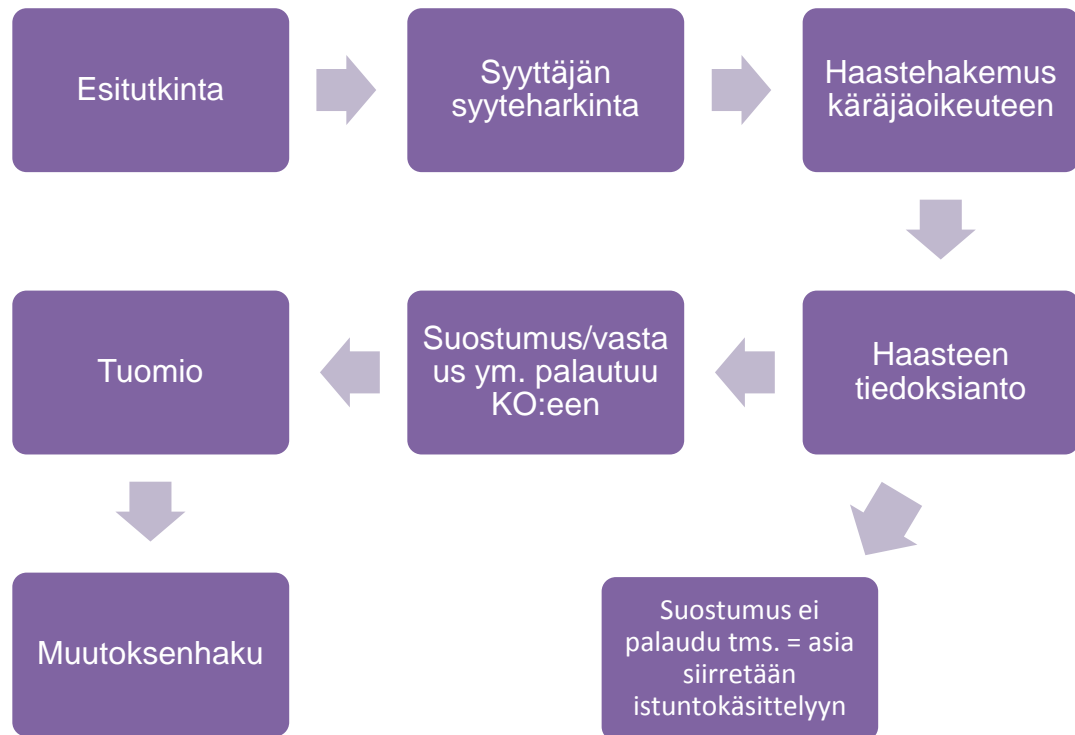
Haastattelin kärjäsihteeri Taina Hiltusta kirjallisen menettelyn prosessista Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa. Kirjallisen menettelyn alustavat tutkimukset tehdään jo esitutkinnassa. Poliisi tai muu viranomainen, joka esitutinnan on suorittanut, voi alustavasti suositella kirjallista menettelyä. Esitutkintapöytäkirjojen perusteella syyttäjä voi päätellä onko asiassa edellytykset kirjalliseen menettelyyn. Syyttäjää ei esitutinnan tehneen viranomaisen mielipide sido millään tavalla, vaan syyttäjän on aina käytävä läpi kyseinen esitutkintapöytäkirja uudestaan ja sen perusteella päättää mitä menettelytapaa kärjäoikeudelle ehdotetaan.

Saapuneet jutut jaetaan syyttäjän seuraamuskannanottojen perusteella kärjänotaarien ja kärjätuomarien kesken. Notaarit eivät kärjäoikeuslain (581/1993, 17 §) mukaan voi tuomita sakkorangaistusta ankarampia rangaistuksia, joten sakkorangaistusta ankarammilla seuraamuskannanotoilla saapuneet jutut jaetaan kärjätuomareiden käsittelyyn. Asiakaspalveluyksikkö tarkistaa myös, että onko vastaajalla vireillä muita juttuja mahdollista juttujen yhdistämistä varten (Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden kirjallisen menettelyn ohje 2014). Asian käsittelijä eli kärjätuomari tai kärjänotaari käy jutun läpi ja tarkistaa, että onko se varmasti kirjalliseen menettelyyn sopiva. (Hiltunen 2014.)

Joissain tapauksissa jutut jaetaan aihepiirin mukaan eri tuomareille eli esimerkiksi tietty tuomari käsittelee metsästysrikoksia ja toinen talousrikoksia. Sen jälkeen kärjäsihteeri lähettää kärjätuomarin tai -notaarin ohjeiden mukaan haasteen ja suostumuksen sekä tiedoksiantotodistuksen vastaajalle. Lisäksi haasteeseen voidaan lisätä fraaseja, kuten pyyntö toimittaa lisäselvitystä ajokortin tarpeesta jos vastaajalle tullaan määräämään ajokieltoa (Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden kirjallisen menettelyn ohjeet 2014). Liitteisiin olen lisännyt esimerkit haastehakemuksesta (liite 1) ja haasteesta (liite 2). P-K:n kärjäoikeudessa käytetään suurimmaksi osaksi postitiedoksianto vastaanottotodistuksella eli asiakirjat lähetetään kirjeessä asianosaisille. (Hiltunen 2014.)

Jos vastaaja tiedetään jo entuudestaan, eikä häneltä saada tiedoksiantotodistusta takaisin postitse, käytetään haastemiestiedoksiantoa jo alusta alkaen. Toinen mahdollisuus on haasteen yhteydessä kutsua pääkäsittelyyn siltä varalta, ettei suostumusta saada takaisin. Muuten haastemiestiedoksiantoa käytetään vasta jos asianosaiselta ei saada määrääjassa palautettua ja allekirjoitettua tiedoksiantotodistusta kirjeellä. Joissain tapauksissa myös muistutus puhelimitse asiakirjojen palauttamisesta voi toimia. Kun tarvittavat asiakirjat on palautettu allekirjoitettuina, voidaan asiassa antaa tuomio. Asianomistajalta ei tarvitse pyytää erillistä suostumusta kirjalliseen menettelyyn, koska asianomistajan esitutkinassa antama ilmoitus, ettei hän vaadi pääkäsittelyn toimittamista, riittää rikosasian käsittelyyn kirjallisessa menettelyssä. Jos asianosaiset eivät syystä tai toisesta suostu kirjalliseen menettelyyn, asia siirretään istuntokäsittelyyn. (Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden kirjallisen menettelyn ohjeet 2014.)

Tavoitteena Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa on, että asia on käsitelty 30 päivän sisällä siitä, kun se on tullut vireille. Tiedoksiantoon, suostumukseen ja vastauksen antamiseen varataan aikaa 2-3 viikkoa, tuomion tekemiseen noin viikko (Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden kirjallisen menettelyn ohjeet 2014). Normaalisti tämä toteutuu, mutta jos vastaanottotodistus ei palaudu, niin jutun käsittely venyy. Toisaalta juttuja voidaan ratkaista myös kiireellisemmällä aikataululla jos esimerkiksi vastaaja haluaa töidensä takia tietää tulevan ajokieltonsa mahdollisimman nopeasti. Kirjallisen menettelyn juttujen tuomiot annetaan klo 9.00. Tuomio lähetetään asianosaisille, jonka jälkeen heillä on viikko aikaa ilmoittaa tyytymättömyyttä tuomioon. Käsittely jatkuu hovioikeudessa jos tyytymättömyyttä ilmoitetaan, mutta jos tuomioon tyydytään, niin tuomio jää lainvoimaiseksi ja siihen liittyvät asiakirjat arkistoidaan. (Hiltunen 2014.) Seuraavalla sivulla on tiivistetty kuvaus kirjallisen menettelyn prosessista (Kuvio 1).

Kuvio 1. Kirjallisen menettelyn prosessi Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa.

2.7 Aiemmat tutkimukset kirjallisesta menettelystä

Tutkimuksia kirjallisesta menettelystä on jo tehty muutamia, varsinkin ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä käräjäoikeuksille sekä yksi oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen seurantatutkimus. Pohjois-Karjalan käräjäoikeudelle kirjallista menettelyä ei ole vielä tutkittu. Yleisesti tutkimuksissa kirjallista menettelyä on pidetty hyvänä menettelytapana, mutta työmäärät esimerkiksi poliisissa ja käräjäoikeuksissa eivät ole vähentyneet. Syyttäjillä menettelytapa tuntuu päinvastoin auttaneen työtaakan vähentämisessä.

Suurimman tutkimuksen kirjallisesta menettelystä teki oikeuspoliittinen tutkimuslaitos vuonna 2010. Siinä tutkittiin vuoden 2008 – 2009 kirjallisen menettelyn rikosasioita ja haastateltiin syyttäjiä, poliiseja ja tuomioistuimien tuomareita sekä sihteereitä. Tutkimus tehtiin, koska kirjallinen menettely oli tuolloin ollut voimassa muutaman vuoden ja oikeusministeriö oli toivonut, että menettelyä seurataan. Tarkoituksena oli selvittää kuinka paljon ja millaisia rikosasioita kirjallisessa menettelyssä käsitellään, millaisia rangaistuksia niistä tuomitaan sekä kuinka paljon ratkaisuihin haetaan muutosta. Samalla tutkittiin myös millaisia menettelytapoja

kirjallisessa menettelyssä on ehtinyt muodostua ja miten asianosaisten oikeusturva toteutuu. (de Godzinsky 2010, 2.) Tutkimuksen perusteella kirjallisessa menettelyssä ei ilmennyt suuria puutteita. Sitä sovellettiin selvästi lain tarkoittamalla tavalla ja sen reunaehdot huomioiden (de Godzinsky 2010, 86).

Mimmi Rättilä teki opinnäytetyön kirjallisesta menettelystä Kajaanin ammattikorkeakoulussa vuonna 2008. Työn nimenä oli Rikosasioiden kirjallisen menettelyn käyttöönotto Oulun käräjäoikeudessa ja se tehtiinkin toimeksiantona Oulun käräjäoikeudelle. Työssä tutkittiin miten kirjallisen menettelyn käyttöönotossa onnistuttiin Oulun käräjäoikeudessa ja tulosten perusteella hallituksen esityksen mukaisiin tavoitteisiin päästiin. Tutkimuksessa käytettiin hyväksi henkilöhaastatteluja sekä tilastollista tutkimusta. Tuloksissa nähtiin, että kirjallinen menettely on vähentänyt pääkäsittelyihin kuluvaan aikaan ja niiden peruutuksia. Työn määrä taas lisääntyi, koska kyseessä oli uusi menettelytapa ja sen sisäistämiseen menee oma aikansa. (Rättilä 2008.)

Vuonna 2009 Mikko Kairesalo teki kirjallisesta menettelystä opinnäytetyön Laurea Ammattikorkeakoululle. Sen tarkoituksena oli tuoda esille hyötyjä ja haittoja kirjallisessa menettelyssä ja tutkia miten menettelylle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Työ tehtiin Helsingin käräjäoikeuden näkökulmasta haastattelujen ja käräjäoikeuden tarjoamien tilastojen sekä muun materiaalin avulla. Tarkoituksena oli kehittää nimenomaan Helsingin käräjäoikeuden toimintatapoja kirjallisessa menettelyssä. (Kairesalo 2009.)

Marja Kaakinen teki vuonna 2012 opinnäytetyön aiheenaan kirjallinen menettely rikosasioissa Keski-Suomen käräjäoikeuden toimialueella. Opinnäytetyössä haluttiin edellisen tavoin selvittää miten kirjallinen menettely on Keski-Suomen käräjäoikeuden alueella onnistunut. Siinä käytettiin vuosien 2009 ja 2010 tilastoja ratkaistuista rikosasioista. Keskeisimmin tarkasteltiin kirjallisella menettelyllä ratkaistujen rikosasioiden laatua ja määrää Keski-Suomen käräjäoikeuden alueella sekä niitä verrattiin koko maan käräjäoikeuksien vastaaviin lukuihin. Tuloksissa huomattiin, että esimerkiksi kaikista rikosasioista noin 30 – 40 % ratkaistiin kirjallisessa menettelyssä, mikä vastasi hallituksen esityksessä esitettyä arviota. (Kaakinen 2012.)

Vuonna 2014 Helsingin kärjäoikeudelle tehtiin toinen opinnäytetyö kirjalliseen menettelyyn liittyen. Siina Laurila Oulun ammattikorkeakoulusta teki opinnäytetyön aiheenaan kirjallista menettelyä ja poissaolokäsittelyä koskevien säännösten yhtenäistäminen rikosprosessissa. Työn tarkoituksena oli selvittää miten hyvin kyseiset kaksi menettelytapaa toimivat käytännössä ja, että ovatko ne keskenään sovellettavissa. Tutkimuksen tuloksissa todettiin, että yli kolmannes pääkäsittelyistä peruuntui Helsingin kärjäoikeuden alueella. Peruuntumiset johtuivat lähinnä haastamisen ongelmista sekä haastettujen vastaajien poissaoloista. Tutkimuksessa pohdittiin myös oikeusturvaan liittyviä ongelmia kuten sitä, missä määrin tuomioistuinlaitoksen tehtävänä on holhota vastaajia, joita ei kiinnosta heidän asiansa ja oikeusturvansa. (Laurila 2014.)

Kaikissa näissä töissä yhteistä on, että niissä on tutkittu joko edellisen tai parin edellisen vuoden tilastotietoja ja sitä kautta selvitetty kirjallisen menettelyn toimivuutta paikallisella tasolla tai valtakunnallisesti. Työssäni poikkeen tästä hiukan tutkimalla vain vuoden 2014 toukokuun ja kesäkuun rikosasioita Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa. On kiinnostavaa nähdä, että voiko näihin muihin tutkimuksiin verrattuna pienellä otannalla saada tuloksia, joista voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä kirjallisen menettelyn nykytilasta.

Työtaakan vähentämisessä on kuitenkin onnistuttu Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa. Edellä mainituissa tutkimuksissa tilanne oli vielä toinen, mikä osittain johtui siitä, että kirjallinen menettely oli vielä monen tutkimuksen aikaan uusi menettelytapa. Työn määrä voi olla nykyisin muissakin kärjäoikeuksissa vähentynyt, kun uuteen menettelytapaan on totuttu.

Hiltusen mukaan hallituksen esityksen (271/2004) mukaiset tavoitteet työtaakan vähentämisestä ovat toteutuneet Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa. Sihteerin kannalta istuntokäsittely on työläämpi kuin kirjallinen menettely, koska istuntojen valmistelu on vaativaa ja jos istunto sattuu peruuntumaan, menee sen valmisteluun käytetty aika hukkaan. Kirjallisen menettelyn tullessa voimaan sen omaksumiseen meni oma aikansa, mutta tällä hetkellä se on toimiva menettelytapa. (Hil-

tunen 2014.) Tuomarin työmäärää kirjallinen menettely on ainakin hiukan vähentänyt, vaikkakin säästynyttä työaika on vaikeaa arvioida. Yhteen istuntokäsittelyyn voi pahimmillaan mennä monta työpäivää, kun taas kirjallisen menettelyn juttuja pystytään ratkaisemaan monta yhdessä työpäivässä. (Julkunen 2014.)

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyön teoriaosuus on pääasiallisesti lainopillista tutkimusta, mutta käytin hyväkseni myös osin laadullisia tutkimusmenetelmiä Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden kirjallisen menettelyn prosessin kuvaamisessa haastattelemalla aiheesta yhtä käräjäsihteeriä ja yhtä käräjätuomaria Pohjois-Karjalan käräjäoikeudesta. Tutkimuksen aineistoa varten päätin käyttää pääasiassa määrällistä tutkimusta eli kvantitatiivista tutkimusta, esimerkiksi ristiintaulukointia ja tulosten kuvaamista tunnuslukujen avulla. Käytän myös hyväkseni valmiita tilastoja Pohjois-Karjalan ja muun maan kirjallisesta menettelystä viime vuosilta.

Määrällisessä tutkimuksessa vastataan kysymyksiin kuinka paljon ja miten usein sekä kuinka paljon, kuinka moni ja kuinka usein. Tämä tarkoittaa, että tutkittavia asioita käsitellään yleensä numeroiden avulla. (Vilka 2007, 13–14.) Määrällisessä tutkimuksessa käytetään apuna aiempia tutkimuksia ja aiempaa teoriaa. Tärkeää on myös muuttujien muodostaminen taulukkomuotoon ja aineiston esittäminen tilastollisessa muodossa. Päätelmät tuloksista tehdään useasti esimerkiksi tulosten kuvailuna prosenttilukoiden avulla. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2008, 136.)

Aineistoani analysoin lähinnä ristiintaulukoinnin kautta. Ristiintaulukoinnilla voidaan löytää esimerkiksi kahden tai useamman muuttujan riippuvuuksia, mutta niistä ei pidä vielä tehdä päätelmiä syy-seuraus-suhteista. Ristiintaulukointia varten kannattaa muuttaa havaintojen määrät prosenttiluvuiksi sekä riveittäin että sarakkeittain, jolloin taulukoista saadaan havainnollisempia sekä selvästi luettavia. (Vilka 2007, 129.)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan todellista elämää eli kohdetta kuvataan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisella tutkimuksella pyritään pikemmin löytämään tai paljastamaan tosiasioita kuin todentamaan jo olemassa olevia väittämiä. Tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa kuin esimerkiksi määrällisessä tutkimuksessa käytettyihin mittausvälineisiin. Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja eli esimerkiksi haastatteluja ja osallistuvaa havainnointia. Tällä tavalla saadaan haastateltavan tai tutkittavan omat näkökulmat selville. Tutkimussuunnitelmaa voidaan myös muuttaa joustavasti tutkimuksen edetessä ja olosuhteiden mukaan. (Hirsjärvi ym., 2008, 157, 160.)

Laadullisista tutkimusmenetelmistä käytin lähinnä haastattelua. Haastatteluissa kysyin kirjallisen menettelyn prosessista Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa ja kirjallisesta menettelystä yleisesti. Haastattelut suoritin teemahaastatteluina. Haastattelin kumpaakin haastateltavaa yksitellen. Teemahaastattelussa aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Teemahaastattelu ei ole vain kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmä, vaan sitä voidaan käyttää myös kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Tässä tapauksessa sain haastattelut kerättyä yhdellä kertaa lukuun ottamatta muutamia korjauksia. (Hirsjärvi ym., 2008, 203, 204.)

Tutkimusstrategiani on case tutkimusta eli tapaustutkimusta lähimpänä. Tapaus-tutkimuksessa tyypillisesti valitaan jokin yksittäinen tilanne tai joukko tapahtumia. Niissä kiinnostavat usein prosessit ja niiden yhteys ympäristöön. Aineistoa kerätään useita metodeja käyttämällä mm. haastatteluin ja dokumentteja tutkien. Tavoitteena tapaustutkimuksella on tyypillisesti ilmiöiden kuvailu. (Hirsjärvi ym., 2008, 131.)

Aineiston, josta muodostin tilastot, keräsin Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden diaaritiedoista sekä tutkimalla jokaisen rikosjutun esitutkintapöytäkirjaa. Esitutkintapöytäkirjasta katsoin, että onko juttu ollut esitutkintaa suorittaneen viranomaisen mielestä sopiva kirjalliseen menettelyyn ja jos ei, niin miksi. Lisäksi tutkin myös eriävyyksiä syyttäjän haastehakemuksen ja esitutkintapöytäkirjan välillä. Esi-

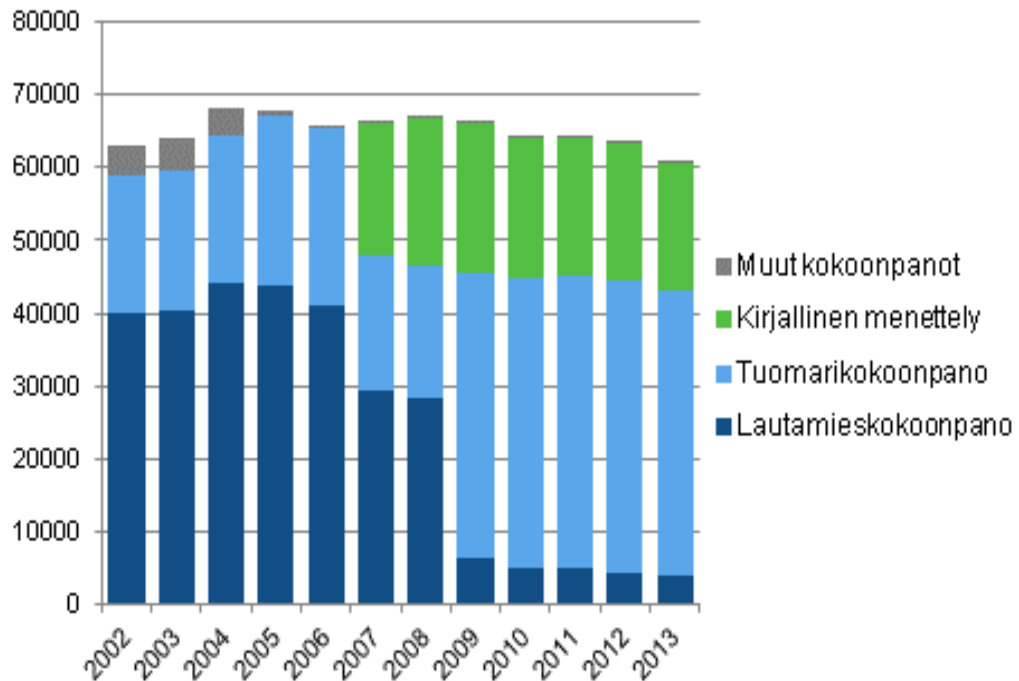
merkiksi jos poliisin esitutkintapöytäkirjassa ei ole näkyvää estettä kirjalliselle menettelylle ja sitä on siinä suositeltu menettelytavaksi, niin miksi syyttäjä on haastehakemuksessaan kuitenkin ehdottanut suoraan istuntokäsittelyä?

Jos rikosjuttu olisi esimerkiksi esitutkinnan ja syyttäjän haastehakemuksen mukaan ollut kirjalliseen menettelyyn sopiva, niin miksi käräjäoikeudessa kuitenkin päädyttiin käsittelemään asia istuntokäsittelyssä? Kuten hallituksen esityksessä (271/2004) todettiin, että kirjallisen menettelyn tarkoituksena on helpottaa käräjäoikeuksien ja syyttäjien työtaakkaa sekä säästää rahaa, niin millä tavoin voitaisiin varmistaa, että koko kirjallisen menettelyn potentiaali saadaan käyttöön.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Viime vuosien tilastotiedot

Vuosina 2011–2013 ratkaistujen rikosasioiden määrä on vähentynyt. Vuonna 2013 Suomen käräjäoikeuksissa käsiteltiin tilastokeskuksen mukaan 60 700 rikosoikeudellista asiaa, mikä on 2900 asiaa vähemmän kuin vuonna 2012. Näistä 60 700 rikosasiasta 17 400 ratkaistiin kirjallisessa menettelyssä, eli 29 prosenttia (kuvio 2). Vuonna 2013 kirjallisessa menettelyssä käsiteltiin jopa 78 prosenttia ilma-, vesi- ja liikennejuopumuksista, 67 prosenttia rattijuopumuksista, 60 prosenttia törkeistä rattijuopumuksista ja törkeistä liikenneturvallisuuden vaarantamisista 57 prosenttia. Kirjallisessa menettelyssä ratkaistuihin rikoksiin kului keskimäärin 1,9 kuukautta käsittelyaikaa. Käräjäoikeuksien käsittelemistä rikosasioista 50 prosenttia saatiin käsiteltyä alle kahdessa kuukaudessa. (Tilastokeskus 2014.)

Kuvio 2. Käräjäoikeuksissa ratkaistujen rikosasioiden ratkaisukokoonpanot vuosilta 2002–2013 (Tilastokeskus 2014).

Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa kirjallisessa menettelyssä ratkaistujen rikosasioiden määrä on hieman noussut viime vuosina. Vuonna 2011 tilastokeskuksen mukaan P-K:n käräjäoikeudessa ratkaistiin 620 rikosasiaa kirjallisessa menettelyssä (taulukko 1). Näistä 62,4 % olivat liikenne rikoksia, 22,6 % omaisuusrikoksia, 7,6 % muita rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia (kuten alkoholirikoksia tai huumausainerikoksia), 5,0 % henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia, 1,1 % rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan, 1,0 % muita lakeja ja asetuksia vastaan tehtyjä rikoksia sekä 0,3 % muita asioita (esim. yhdyskuntapalvelun muunto, sakonmuunto tai liiketoimintakieltoasia). (Tilastokeskus 2014.)

Taulukko 1. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden kirjallisessa menettelyssä ratkaistut rikosasiat vuonna 2011 (Tilastokeskus 2014).

RIKOS	Ratkaistut asiat yhteensä
<i>Kaikki rikosoikeudelliset asiat</i>	620
<i>Varsinaiset rikosasiat</i>	618
<i>Omaisuusrikokset</i>	140
<i>Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset</i>	31
<i>Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan</i>	7
<i>Liikennerikokset</i>	387
<i>Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset</i>	47
<i>Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehdyt rikokset</i>	6
<i>Muut asiat</i>	2

Vuonna 2012 kirjallisessa menettelyssä ratkaistujen rikosasioiden määrä nousi hieman, 648 kappaleeseen (taulukko 2). Näistä 60,0 % oli liikenne rikoksia, 24,9 % omaisuusrikoksia, 7,9 % muita rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia, 5,0 % henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia, 1,5 % rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan, 0,6 % muita lakeja ja asetuksia vastaan tehtyjä rikoksia sekä 0,2 % muita asioita. (Tilastokeskus 2014.)

Taulukko 2. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden kirjallisessa menettelyssä ratkaistut rikosasiat vuonna 2012 (Tilastokeskus 2014).

RIKOS	Ratkaistut asiat yhteensä
<i>Kaikki rikosoikeudelliset asiat</i>	648
<i>Varsinaiset rikosasiat</i>	647
<i>Omaisuusrikokset</i>	161
<i>Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset</i>	32
<i>Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan</i>	10
<i>Liikenne rikokset</i>	389
<i>Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset</i>	51
<i>Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehdyt rikokset</i>	4
<i>Muut asiat</i>	1

Vuoden 2013 tilastoon on lisätty uusi ratkaisulaji ”Ratkaistu rikostuomioistuinsovelluksessa (Ritu)”. Käräjäoikeuksien rikosasioiden tiedot ovat tulleet Sakariin, jota tilastokeskus käyttää lähdetietonaan, ennen vuotta 2013 ns. tuomiolauselmajärjestelmästä. Vuoden 2013 aikana rikostuomioistuinsovellus (Ritu) korvasi tuomiolauselmajärjestelmän, joten vuoden 2013 tilastodata sisältää tietoja kummatakin järjestelmästä. (Tilastokeskus 2014.)

Tilastokeskuksen tietojen mukaan Pohjois-Karjalassa käräjäoikeudessa ratkaistiin 691 kirjallisen menettelyn rikosasiaa vuonna 2013 (taulukko 3). Tilastokeskuksen mukaan ratkaistuja rikosasioita oli 1904 kappaletta, josta kirjallisessa menettelyssä ratkaistujen juttujen prosenttiosuus on 36,3 %. Ritun avulla ratkaistiin 328 kappaletta rikosasioita. Tänä vuonna tuo osuus tulee olemaan varmasti suurempi, koska Ritu on jo vuoden alusta asti ollut käytössä ja sen käyttöön on jo osittain totuttu.

Suurin osa kirjallisen menettelyn rikosasioista oli liikenne rikoksia, joita oli 430 kappaletta eli 62,2 % ratkaistuista kirjallisen menettelyn rikosjutuista. Toiseksi eniten ratkaistiin omaisuusrikoksia, joita kertyi 148 kappaletta eli 21,4 %. Lisäksi ratkaistiin 71 muuta rikoslakia vastaan tehtyä rikosta (10,3 %), 30 henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta (4,3 %), 10 rikosta oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan (1,5 %) ja yksi muita lakeja ja asetuksia vastaan tehty rikos sekä yksi muu asia (kummankin osuus 0,2 %). (Tilastokeskus 2014.)

Taulukko 3. Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa kirjallisessa menettelyssä ratkaistut rikosasiat vuodelta 2013. (Tilastokeskus 2014.)

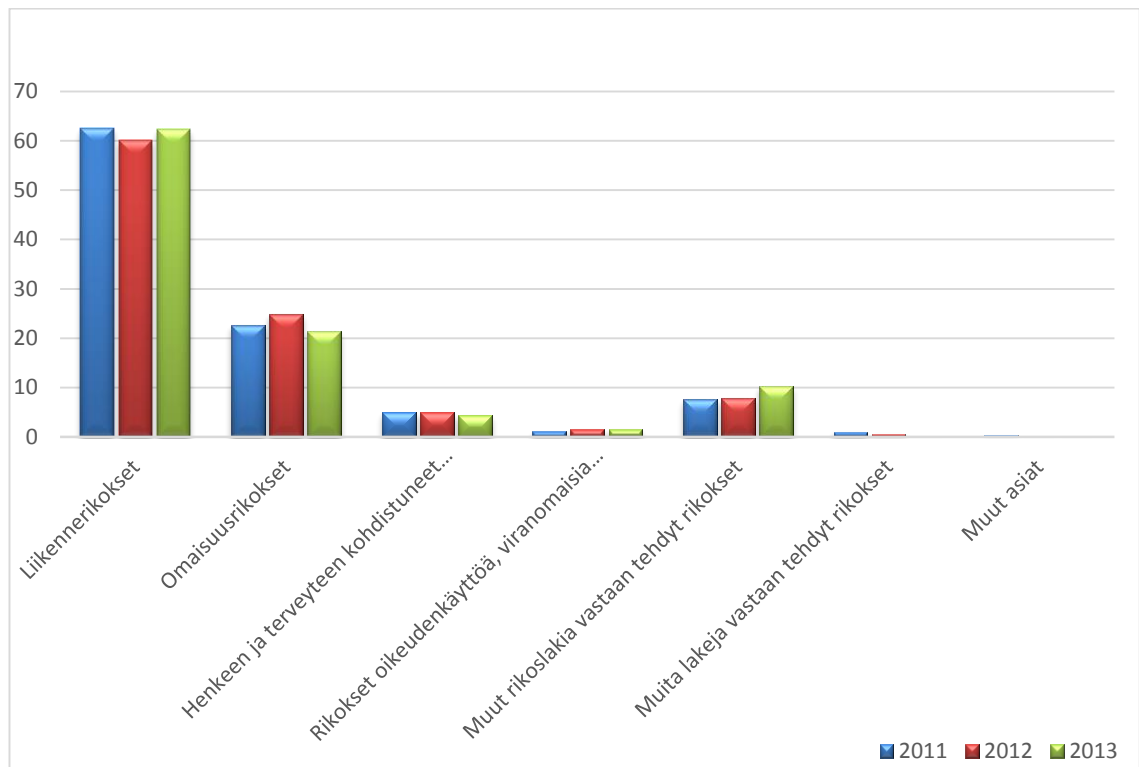
RIKOS	Ratkaistut asiat yhteensä	Ratkaistu rikostuomiosovelluksessa (Ritu)
<i>Kaikki rikosoikeudelliset asiat</i>	691	328
<i>Varsinaiset rikosasiat</i>	690	328
<i>Omaisuusrikokset</i>	148	64
<i>Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset</i>	30	14
<i>Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan</i>	10	5
<i>Liikennerikokset</i>	430	219
<i>Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset</i>	71	25
<i>Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehdyt rikokset</i>	1	1
<i>Muut asiat</i>	1	0

Katsoin Sakarista myös viime vuosien saapuneiden rikosasioiden määrät toukokuun ja kesäkuun ajalta. Vuonna 2011 rikosasioita saapui näiden kahden kuukauden aikana 286, vuonna 2012 rikosasioita saapui 279 ja vuonna 2013 saapuneita juttuja oli jopa 330 kappaletta (taulukko 4). Tänä vuonna toukokuun ja kesäkuun aikana rikosasioita saapui 280 kappaletta. Vaihtelu ei selvästi ole kovin suurta, vaikka saapuneiden rikosasioiden kokonaismäärät vaihtelevat vuositasolla. Kesäkuun loppuun mennessä vuonna 2011 saapuneita rikosasioita oli 963, vuonna 2012 niitä oli 965, vuonna 2013 rikosasioita oli 958 ja tänä vuonna vain 880 kappaletta. Kirjalliseen menettelyyn selvästi tulee yhä enemmän rikosasioita, vaikka rikosasioiden kokonaismäärä vuosittain on laskussa.

Taulukko 4. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen saapuneet rikosasiat toukokuussa ja kesäkuussa vuosilta 2011–2014.

VUOSI	KPL
2011	286
2012	279
2013	330
2014	280

Rikosasioiden prosenttiosuuksissa ei ole kovin isoa vaihtelua vuosittain. Kirjallisessa menettelyssä käsitellään selvästi eniten liikenne rikoksia, joiden osuus on yli 60 % kaikkina vuosina. Toiseksi eniten käsitellään omaisuusrikoksia, joiden osuus on noin 20 – 25 % per vuosi. Muita rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia käsitellään noin 10 % per vuosi ja loput kirjallisessa menettelyssä käsiteltävät rikosasiat ovat osuudeltaan prosentin – viiden prosentin luokkaa (Kuvio 3).

Kuvio 3. Kirjallisessa menettelyssä käsiteltyjen rikosasioiden %-osuudet vuosina 2011–2013. (Suomen virallinen tilasto 2014).

Tutkin myös syyttäjien haastehakemuksia. Käräjäoikeuden toiveiden mukaisesti katsoin, että paljonko syyttäjät ovat toukokuussa ja kesäkuussa saapuneiden rikosasioiden haastehakemuksissa hakeneet kirjallista menettelyä ja istuntokäsittelyä menettelytapana (taulukko 5). Taulukkoon luetteloin syyttäjät vain numerojärjestyksessä.

Taulukko 5. Syyttäjien toukokuussa ja kesäkuussa vuonna 2014 hakemat haastehakemukset menettelytavoittain.

SYTTÄJÄ	Kirjallinen menettely (kpl)	Istuntokäsittely (kpl)
Syyttäjä 1	12	9
Syyttäjä 2	13	3
Syyttäjä 3	20	10
Syyttäjä 4	9	3
Syyttäjä 5	15	6
Syyttäjä 6	19	26
Syyttäjä 7	-	3
Syyttäjä 8	-	1
Syyttäjä 9	9	7
Syyttäjä 10	17	21
Syyttäjä 11	-	3
Syyttäjä 12	-	1

Näihin lukuihin on voinut tulla muutoksia, koska tutkin syyttäjien osuuksia vain haastehakemusten mukaan. Jos syyttäjä on vaihtunut kesken jutun käsittelyn, ei sitä tässä taulukossa näy. Näihin lukuihin varmasti vaikuttavat syyttäjänviraston sisäiset työjärjestelyt sekä kesän aikaiset lomat tai sairauslomat. En huomannut aineiston perusteella esimerkiksi minkäänlaista ikäjakaumaa mainittujen syyttäjien kesken. Kirjallista menettelyä syyttäjät hakivat selvästi tasaisemmin kuin istuntokäsittelyjä. Muutamat syyttäjistä hakivat istuntokäsittelyä huomattavasti enemmän kuin toiset. Toisaalta nämä pyysivät myös paljon kirjallista menettelyä, joten kaiken kaikkiaan taulukko kertoo ehkä enemmän syyttäjänviraston sisäisistä työjärjestelyistä.

4.2 Rikosasiat toukokuussa ja kesäkuussa 2014

Tämän vuoden toukokuun ja kesäkuun saapuneista rikosasioista poistin pakkokeinot ja lähestymiskiellot sekä muut rikokset, joita ei teoriassakaan voida käsitellä kirjallisessa menettelyssä. Jäljelle jäi 230 rikosasiaa (liite 3), jotka sijoittuvat joko istuntokäsittelyyn tai kirjalliseen menettelyyn. Kirjallisessa menettelyssä kä-

siteltäviä rikosasioita saapui 114 kappaletta (taulukko 7), joista 94 ratkaistiin loppujen loppuksi kirjallisessa menettelyssä. Loput 20 rikosasiaa siirrettiin pois kirjallisesta menettelystä erinäisistä syistä.

Taulukko 7. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen saapuneet kirjallisessa menettelyssä käsiteltävät rikosasiat toukokuun ja kesäkuun ajalta.

KIRJALLISEEN MENETTELYYN SAAPUNEET				
RIKOSNIMIKE	KPL	LIEVÄT	TÖRKEÄT	KAIKKIAAN
Petos	7	3		10
Pahoinpitely	7	1		8
Rattijuopumus	19		21	30
Kunnianloukkaus	1			1
Liikenneturvallisuuden vaarantaminen	1		12	13
Huumausainerikos	6			6
Näpistys	11			11
Laiton uhkaus	2			2
Varkaus	9			9
Huumausaineen käyttörikos	1			1
Ampuma-aserikos	1			1
Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta	2			2
Vahingonteko	3	2		5
Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen	1			1
Ajoneuvorikkomus	1			1
Alkoholirikos		1		1
Perätön vaarailmoitus	1			1
Kätkemisrikos	1			1
YHTEENSÄ	74	7	33	114

Toukokuun ja kesäkuun aikana kirjalliseen menettelyyn saapuneet rikosasiat ovat 49,6 % kaikista silloin saapuneista rikosasioista. Istuntoon menneiden juttujen osuus on tällöin 50,4 %. Kesäkuu ja heinäkuu ovat yleensä käräjäoikeudella sekä syyttäjävirstolla kesälomien aikaa, joten silloin syyttäjät mielellään hakevat kirjallisen menettelyn juttuja. Syyttäjän rooli kirjallisessa menettelyssä onkin huomattavasti pienempi kuin istutokäsittelyyn menevissä rikosasioissa. Laiton rikokset myös omista tilastoistani samoihin luokitteluihin kuin tilastokeskuksen viime vuosien tilastoissa eli lajittelin rikokset liikenne rikoksiin, omaisuusrikoksiin, rikoksiin oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan, henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin, muihin rikoslakia vastaan tehtyihin rikoksiin sekä muihin asioihin (taulukko 8).

Taulukko 8. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen saapuneet rikosasiat toukokuussa ja kesäkuussa 2014 tilastokeskuksen tilastoja vastaavilla luokittelulla.

Omaisuusrikokset	62
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	34
Liikenne rikokset	79
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan	2
Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset	40
Muita lakeja vastaan tehdyt rikokset	5
Muut asiat	8
YHTEENSÄ	230

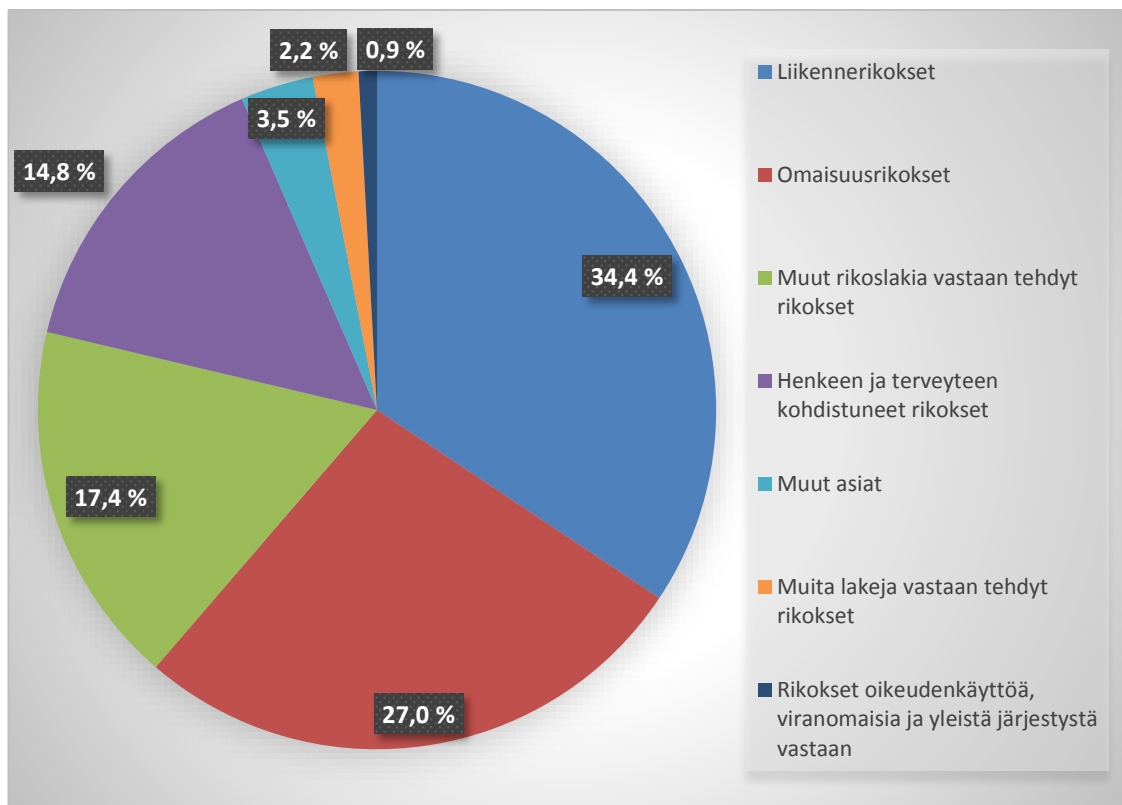
Seuraavassa taulukossa on edelliseen verrattuna vain kirjallisessa menettelyssä alusta loppuun käsitellyt rikosasiat (taulukko 9). Esimerkiksi muita asioita eli sakkonmuuntoja ja yhdyskuntapalveluksen muutoksia ei käsitellä kirjallisessa menettelyssä. Myöskään rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan ei käsitellä kirjallisessa menettelyssä.

Taulukko 9. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen saapuneet kirjallisessa menettelyssä ratkaistavat rikosasiat toukokuussa ja kesäkuussa 2014.

Omaisuusrikokset	36
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	8
Liikenne rikokset	55
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan	0
Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset	12
Muita lakeja vastaan tehdyt rikokset	3
Muut asiat	0
YHTEENSÄ	114

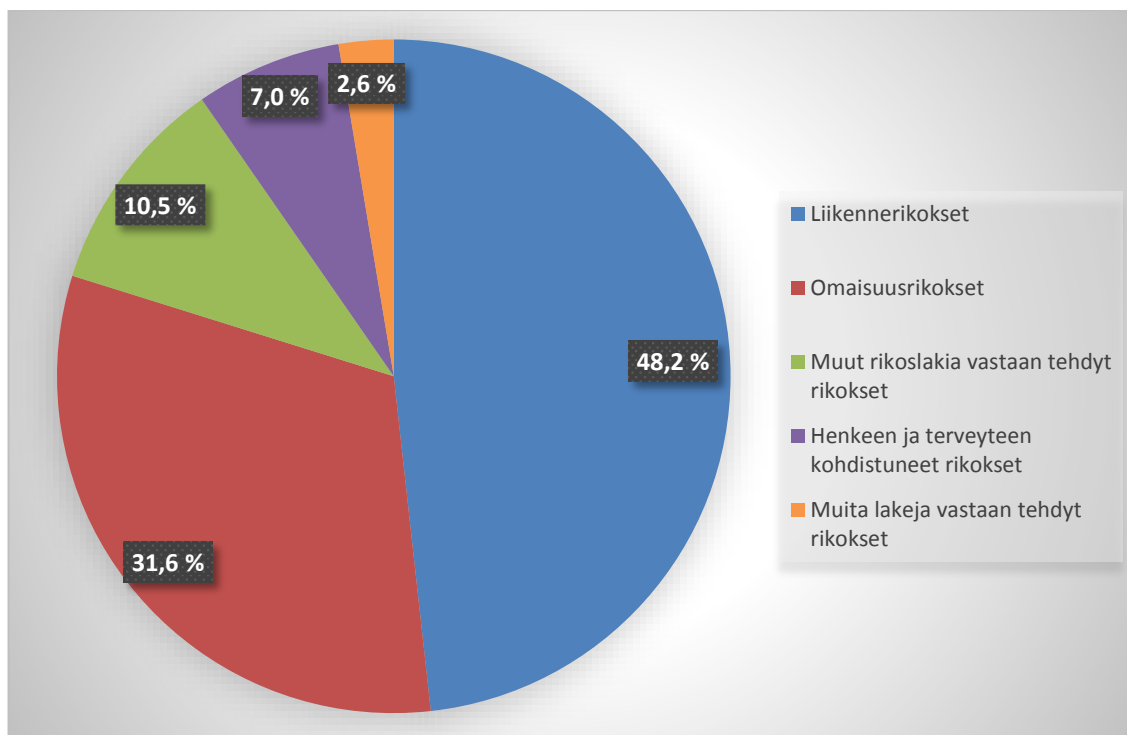
Kirjallisessa menettelyssä loppuun asti käsiteltyjä rikoksia kertyi 94 kappaletta, joka on 40,9 % kaikista saapuneista rikosasioista toukokuun ja kesäkuun ajalta. Tämä vastaa viime vuosien 35 – 40 % lukemia, mutta koska käsittelin itse vain kahden kuukauden rikosasioita, on hankalaa sanoa mihin vuoden lopussa päädytään. Kirjallisessa menettelyssä käsiteltyjä juttuja on muutenkin kesällä muihin vuodenaikoihin verrattuna enemmän käräjäoikeuden ja syyttäjänviraston kesälomien takia.

Seuraavassa kuviossa (kuvio 4) on rikoslajien prosenttiosuudet toukokuun ja kesäkuun saapuneiden rikosasioiden kokonaismäärästä. Liikenne rikoksia saapui 79, omaisuusrikoksia saapui 62, muita rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia saapui 40, henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia saapui 34 ja muita lakeja vastaan tehtyjä rikoksia saapui 5 kappaletta. Rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan saapui 2 kappaletta ja ne menivät suoraan istunto- käsittelyyn. Muita asioita saapui 8 ja ne menivät istuntoon.

Kuvio 4. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen toukokuussa ja kesäkuussa saapuneiden rikosasioiden % -osuudet vuonna 2014.

Seuraavaan kuvioon (kuvio 5) olen avannut rikosasioiden % -osuuksia kuvion 4 mukaisesti, mutta vain kirjalliseen menettelyyn saapuneiden rikosasioiden osalta. Liikenne rikoksia käsiteltiin kirjallisessa menettelyssä 55 kappaletta. Omaisuusrikoksia käsiteltiin 36 kappaletta, muita rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia 12 kappaletta, henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia käsiteltiin 8 kappaletta ja muita lakeja vastaan tehtyjä rikoksia käsiteltiin 3 kappaletta. Muita asioita ja rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan ei käsitelty ollenkaan kirjallisessa menettelyssä.

Kuvio 5. Pohjois-Karjalan kärjäoikeuteen kirjalliseen menettelyyn toukokuussa ja kesäkuussa saapuneiden rikosasioiden %-osuus 2014.

4.3 Syyt rikosasioiden siirtymiselle pois kirjallisesta menettelystä

Käsittelyni rikosasioita oli toukokuun ja kesäkuun ajalta 230. Näistä 114 jutun haastehakemuksessa pyydettiin kirjallista menettelyä käsitteleväksi ja 116 juttua menivät suoraan istuntokäsittelyyn. Kirjalliseen menettelyyn saapuneista rikosasioista 94 käsiteltiin loppuun asti kirjallisessa menettelyssä ja 20 kappaletta koki muun kohtalon. Seuraavaksi käyn läpi mitä näille 20 jutulle tapahtui.

Suurimmassa osassa kirjallisesta menettelystä istuntokäsittelyyn siirtyneissä jutuissa kyse oli siitä, ettei asian vastaajaa tavoitettu tavalla tai toisella. Vastaaja ei palauttanut suostumustaan kirjalliseen menettelyyn määräajassa eikä haastemiehen avulla vastaajaa saatu kiinni. Tällaisia juttuja oli jopa 15 kappaletta kahdestakymmenestä. Yhdessä rikosasiassa syyte peruttiin ja yksi syyte hylättiin. Kahdessa kirjalliseen menettelyyn saapuneessa rikosasiassa vastaajilla oli jo aiempia vireillä olevia juttuja, joten saapuneet asiat yhdistettiin istuntokäsittelyihin vanhempien jo vireillä olevien asioiden kanssa. Lisäksi yksi rikosasia siirrettiin

muuten istutokäsittelyyn, koska vastaaja tunnettiin entuudestaan ja asia koettiin helpommaksi käsitellä istunnossa.

Kirjalliseen menettelyyn sopivia rikoksia löytyy paljon myös istutokäsittelyyn saapuneista rikosasioista. Suurimmaksi osaksi niissä rikosasioissa, jotka muuten olisivat olleet sopivia kirjalliseen menettelyyn, kyse on siitä, ettei vastaaja tunnusta rikosta. Osassa jutuista myös muut asianosaiset suoraan kieltäytyivät kirjallisen menettelyn käytöstä jo esitutkinnassa. Vain yhdessä jutussa päädyttiin kuitenkin käyttämään kirjallista menettelyä, vaikka syyttäjä pyysi haastehakemuksessa istutokäsittelyä. Aina on mahdollista, että vastaaja muuttaa mielensä esitutkinnan päätyttyä ja suostuukin kirjalliseen menettelyyn, vaikka hän olisi kieltäytynyt siitä esitutkinnassa. Vastaaja voi myös tehdä toisinpäin eli suostua kirjalliseen menettelyyn vaikka on siitä kieltäytynyt esitutkinnassa. Tällaisia tapauksia tuli esiin vain yksi.

Joissakin rikosasioissa tuli esiin tilanne, missä esitutkintapöytäkirjassa oli vastaajan ja muiden asianosaisten suostumukset kirjalliseen menettelyyn, mutta selvää tunnustusta ei löytynyt. Esimerkiksi esitutkintakertomuksessa vastaaja saattoi kertoa, että kun kerran minua tästä asiasta syytetään, niin asiat ovat varmasti menneet esitutkinnassa kuvatulla tavalla, vaikken tapahtumia kunnolla muista. Tällainen tunnustus ei tietenkään ole vastaajan oikeusturvan kannalta riittävä. Näissä jutuissa syyttäjä oli kuitenkin huomannut tilanteen ja pyytänyt asian istutokäsittelyä.

Lisäksi esiintyi tilanteita, missä vastaajalla oli jo vireillä olevia asioita. Tällöin käräjäoikeudessa päätettiin käsitellä asia istunnossa, vaikka syyttäjä saattoi haastehakemuksessa pyytää kirjallista menettelyä. Näiden juttujen esitutkintapöytäkirjoissa oli kuitenkin asianmukaiset merkinnät suostumuksesta kirjalliseen menettelyyn ja osassa myös selvä vastaajan tunnustus. Alla olevasta taulukosta näkyvät kaikki syyt rikosasioiden siirtymiselle kirjallisesta menettelystä pois (taulukko 9).

Taulukko 9. Syyt rikosasioiden siirtymiselle pois kirjallisesta menettelystä.

SYYT

<i>Tiedoksianto epäonnistui</i>	6
<i>Suostumus ei palautunut</i>	7
<i>Siirretty muusta syystä</i>	5
<i>Syyte peruttu</i>	2
YHTEENSÄ	20

Oletin työtä aloittaessani, että kirjallisesta menettelystä istuntoon siirtyneitä rikosasioita tulisi olemaan enemmän. Jopa 82,5 % Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen saapuneista kirjallisen menettelyn jutuista myös ratkaistiin kirjallisessa menettelyssä. Tämä kertoo siitä, että ainakin toukokuussa ja kesäkuussa ei ole ollut mitään suuria puutteita missään kirjallisen menettelyn prosessin vaiheessa.

Voidaan olettaa, että jos tilanne pysyy koko vuoden ajan samana, on vuoden lopussa ratkaistu noin 40 % kaikista tänä vuonna saapuneista rikosasioista kirjallisessa menettelyssä. Näin ollen tilanne pysyisi edellisiin vuosiin nähden samana. Suurimmat ongelmat ovat selvästi tiedoksiantoon ja suostumuksen saamiseen liittyviä. Jos tiedoksianto ei saada perille postitse, käytetään haastemiestä. Jos haastemieskään ei saa haasteen tiedoksiantoa perille, joudutaan turvautumaan istutokäsittelyyn ja jopa etsintäkuuluttamaan vastaaja. Tällöin koko kirjalliseen menettelyyn käytetty työ on mennyt hukkaan. Tämä voi periaatteessa tapahtua sellaisessakin jutussa, missä vastaaja on jo esitutkinnan aikana suostunut kirjalliseen menettelyyn.

Esitutkintapöytäkirjoissa näkyi vain silloin tällöin pieniä puutteita asiakirjamerkinnoissä. Esitutkintapöytäkirjan etusivulla on ruutu, mihin laitetaan rasti jos kyseinen asia on sopiva kirjalliseen menettelyyn esitutkintaviranomaisen mielestä. Tämä puuttui osassa rikosasioiden esitutkintapöytäkirjasta, vaikka esimerkiksi vastaajan esitutkintakertomuksen yhteydessä oli selvä suostumus kirjalliseen menettelyyn ja tunnustus. Kuitenkin jokaisessa kirjallisen menettelyn prosessin työvaiheessa käydään esitutkintapöytäkirjan läpi huolellisesti, joten yhden rastin puuttuminen etusivulta on pieni virhe.

Kirjallisen menettelyn vaatimukset täyttäviä juttuja, jotka kuitenkin käsiteltiin istunnossa, löytyi myös monta. Useimmassa näistä kyse oli usean syytekohtan jutuista, joissa vastaaja oli mahdollisesti tunnustanut syyllistyneensä yhteen syytekohtaan, mutta kiistänyt toisen. Näissä usean syytekohtan jutuissa on hankalaa käsitellä syytekohtat erillään eri menettelytavoilla, joten käräjäoikeudet yleensä siirtävät ne suoraan istuntokäsittelyyn.

Lisäksi oli juttuja, jotka muuten olivat sopivia kirjalliseen menettelyyn, mutta vastaaja tai asianomistaja oli kieltäytynyt kirjallisesta menettelystä. Myös monen vastaajan jutuissa saatettiin tunnustus ja suostumus saada yhdeltä vastaajalta, mutta toinen kiisti syytteet eikä antanut suostumustaan kirjalliseen menettelyyn esitutkinnassa. Myös alaikäisten rikosasioissa monesti vastaaja oli tunnustanut menettelleensä syytteessä kerrotuin tavoin, mutta vastaajan nuoruus esti asian käsittelyn kirjallisessa menettelyssä.

Viisi juttua siirrettiin muusta syystä pois kirjallisesta menettelystä ja kaksi syytettä peruttiin, joten niitä ei tietenkään käsitelty sen enempää. Muut syyt voivat tarkoittaa esimerkiksi sitä kun asian vastaaja tunnetaan jo entuudestaan käräjäoikeudessa. Vastaaja voi esimerkiksi vältellä tiedoksiantoja tai olla muuten yhteistyöhaluton asian ratkaisemisessa, vaikka esitutkinnan perusteella näin ei voi olettaa. Tällöin asian käsittelijä käräjäoikeudessa voi kokea, että paras tapa käsitellä asia on istunnossa, vaikka syyttäjä on pyytänyt kirjallisen menettelyn käyttöä.

5 POHDINTA

Tärkein asia tämän tutkimuksen tuloksista on mielestäni se, että kirjalliseen menettelyyn saapuneista jutuista jopa 82,5 % myös ratkaistiin kyseisellä menettelyllä. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden tilastojen mukaan viime vuosina kirjallisessa menettelyssä ratkaistujen rikosasioiden % -osuus on ollut noin 40 %. Tutkimani kahden kuukauden ajalta saapuneista jutuista noin 40,9 % ratkaistiin loppujen lopuksi kirjallisessa menettelyssä. Mielestäni tämä jo kertoo osaltaan siitä, että tutkimustuloksissa ei ole mitään suuria virheitä. Inhimillisiä virheitä toki voi

olla. Kuitenkin olen tarkistanut luvut läpi monta kertaa ja verrannut niitä käräjäoikeuden pitämiin tilastoihin Sakarissa, joten isoja virheitä luvuissa tuskin on. On mahdollista, että Sakarissakin on joitain virheitä sinne tehdyissä kirjauksissa, mutta niitäkään ei ole paljon.

Nykyinen kirjallisen menettelyn tila on selvästi hyvä Pohjois-Karjalassa. Jos tämän kahden kuukauden perusteella oletetaan, että muinakin kuukausina kirjallisessa menettelyssä ratkaistujen juttujen % -osuus pysyy samoissa lukemissa, ollaan vuoden lopussa edellisiä vuosia vastaavassa noin 40 % lukemassa. Tämä on kuitenkin jossittelua, eikä varmoja päätelmiä vain kahden kuukauden otannalla voi tehdä. Varsinkin kun tiedetään, että käräjäoikeuteen saapuvien juttujen määrät eivät pysy kuukausittain samana.

Mitä tulee kirjallisesta menettelystä pois siirtyneisiin asioihin, ovat suurimmat ongelmat haasteen tiedoksiannossa sekä kirjallisen menettelyn suostumuksen saamisessa. Lisäksi kirjallisessa menettelyssä ongelmana on saada vastaaja ja muut asianosaiset ymmärtämään, mistä menettelyssä on kyse. Kun ratkaisu asiassa tehdään vain kirjallisen aineiston perusteella, olisi tärkeää saada kaikki oleellinen käsiteltävänä olevasta asiasta paperille. Jos näin ei käy, voivat asianosaiset kokea tuomion menneen väärin, jolloin haetaan muutosta hovioikeudesta. Näin vasta hovioikeuden käsittelyssä voi asiassa tulla uusia seikkoja esille, joista ei ollut tietoaakaan käräjäoikeuden käsittelyn aikana. Sama ongelma tietysti koskee kaikkia rikosasioita käsittelytavasta riippumatta, mutta kirjallisessa menettelyssä sillä on korostettu merkitys.

Millä sitten saadaan haasteiden tiedoksiantoon liittyviä ongelmia vähennettyä? Haasteen tiedoksiannossa viimeisenä keinona on käyttää haastemiestä, joka pyrkii henkilökohtaisesti toimittamaan asiakirjat vastaajalle tai muulle asianosaiselle. Mielestäni haastemiehellä on kirjallisessa menettelyssäkin suuri merkitys siltäkin osin, miten asianosaiset ymmärtävät mistä kirjallisessa menettelyssä on kyse. Käräjäoikeuden asiakirjat pyritään tekemään niin, että ne olisivat selkeitä ja ymmärrettäviä sellaisellekin henkilölle, joka ei ole ennen ollut oikeuskäsittelyjen kanssa tekemisissä. Kuitenkin nämäkin asiakirjat koetaan monesti vaikeasti ymmärrettäviksi. Tämän takia henkilökohtainen vuorovaikutus on todella tärkeää,

koska useasti selkokielelle käännettynä tuomioistuimen asiakirjat tulevat ymmärrettävämmiksi.

Ongelmia tässäkin on, koska kärjäoikeuksissa on tapana aina ensin kokeilla tiedoksiantoa kirjeellä. Vaikka vastaaja lukee asiakirjat ja mielestään saa kaiken oleellisen niistä irti sekä allekirjoittaa ja lähettää suostumuksen ym. takaisin kärjäoikeuteen, voi häneltä jäädä jotain tärkeää huomaamatta. Näin ollen kärjäoikeudessa oletetaan, että vastaaja on tällöin ymmärtänyt mistä häntä syytetään ja hän hyväksyy tulevan ratkaisun, koska suostumus saatiin allekirjoitettuna takaisin. Lisäksi esitutkinnan aikana vastaajalle yleensä selitetään mistä kirjallisessa menettelyssä on kysymys, mutta jos hän on tällöin ollut päihtynyt tai ei ole muuten ymmärtänyt menettelyä, on kärjäoikeuden tehtävä selittää vastaajalle kirjallisen menettelyn sisältö.

Olisiko oikeaa lisätä haastemiestiedoksiantojen osuutta? Hankala kysymys, koska kirjallisen menettelyn tarkoituksena oli ensinnäkin vähentää kuluja niin työajassa kuin rahallisesti. Haastemiestiedoksiantojen lisääminen tietysti lisää tällöin kuluja ja työn määrää verrattuna helppoon tiedoksiantoon kirjeitse. Tiedoksiantoon liittyvät ongelmat eivät ole pelkästään kirjallisen menettelyn ongelma, vaan muidenkin kärjäoikeudessa käsiteltävien asioiden ongelma. Yleensä asianosaisten haluttomuus edesauttaa asian ratkaisua tulee esille juurikin tiedoksianton yhteydessä, kun haluttua henkilöä ei millään tavalla tavoiteta. Silloin asia tietysti siirtyy istuntokäsittelyyn ja henkilö saadaan viimeistään etsintäkuulutuksen kautta kärjäoikeuteen. Tästäkin kertyy valtiolle kuitenkin turhia kuluja jos asiassa joudutaan siirtymään menettelytavasta toiseen kesken kaiken.

Mielestäni tällainen tutkimus olisi varmasti luotettavinta ja parasta tehdä tutkimalla koko vuoden ajalta kärjäoikeuteen saapuneita rikoksia. Tällöin saadaan tarkempaa tietoa muun muassa kirjallisen menettelyn ongelmista. Esimerkiksi tutkimani kahden kuukauden aikana ei kovin montaa rikosjuttua saapunut, missä kaikki kirjallisen menettelyn vaatimukset täytettiin, mutta käsittelytapana silti käytettiin istuntokäsittelyä. Useamman kuukauden otannalla tällaisia juttuja tulisi varmasti enemmän ja siihen kysymykseen miksi valitaan yksi menettelytapa toisen sijasta, saataisiin parempia vastauksia.

Tämän tutkimuksen tutkimusmenetelmät varmasti sopisivat laajempaankin, tätä vastaavaan, tutkimukseen. Kahden kuukauden otanta oli pakko valita osittain siksi, koska esitutkintapöytäkirjoja ei säilytetä sen jälkeen kun tuomiosta tulee lainvoimainen. Valitetuistakin tuomioista esitutkintapöytäkirjat lähetetään muiden asiakirjojen ohella hovioikeuteen. Eli jo ratkaistujen rikosasioiden esitutkintapöytäkirjoja ei yleensä ole saatavilla käräjäoikeudessa. Tämä tarkoittaa, että vuodenkin kestävään tutkimukseen on käytettävä huomattavasti enemmän aikaa ja vaivaa kuin mihin esimerkiksi opinnäytetyön rajoissa pystytään.

Myös syyttäjänviraston mukaan ottaminen tällaiseen tutkimukseen voisi selkeyttää varsinkin syyttäjän osuutta kirjallisessa menettelyssä ja syitä sille miksi rikosasiassa halutaan käyttää kirjallista menettelyä tai istuntokäsittelyä. Pelkästään asiakirjoista saa vain rajallisesti tietoa, joten jotain on voinut tässä tutkimuksessa jäädä huomaamatta. Syyttäjänviraston, käräjäoikeuden ja poliisin yhteinen tutkimus kirjallisesta menettelystä toisi varmasti paljon tietoa siitä mikä menettelyssä kaikkiaan toimii jokaisessa prosessin vaiheessa ja mikä vaatii vielä parantamista.

Lähteet

Kirjallisuus

- de Godzinsky, V-M. 2010. Kirjallinen menettely rikosasioissa. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Linna, T. 2012. Prosessioikeuden oppikirja. Helsinki: Talentum.
- Jokela, A. 2008. Rikosprosessi. Helsinki: Talentum.
- Tapani, J., Tolvanen, M. 2008. Rikosoikeuden yleinen osa – Vastuuoppi. Helsinki: Talentum.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.
- Vuorenpää, M. 2009. Prosessioikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Lait ja lakien esityöt

- Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa 370/2007.
- Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 689/1997.
- Esitutkintalaki 805/2011.
- Käräjäoikeuslaki 581/1993.
- Oikeudenkäymiskaari 4/1734.
- Hallituksen esitys 271/2004 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain, oikeudenkäymiskaaren ja eräiden muiden lakien rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevien säännösten muuttamiseksi.
- Lakivaliokunnan mietintö 1/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain, oikeudenkäymiskaaren ja eräiden muiden lakien rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevien säännösten muuttamiseksi.
- Oikeusministeriön työryhmän mietintö 11/2003. Rikosprosessin tarkistaminen – työryhmän loppumietintö.
- Perustuslakivaliokunnan lausunto 31/2005 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain, oikeudenkäymiskaaren ja eräiden muiden lakien rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevien säännösten muuttamiseksi.

Sähköiset lähteet

- Frände, D. 2011. Prosessioikeus. Talentum Fokus. [http://fokus.talentum.fi/tietopalvelu.karelia.fi/teos/BAXBXATJFCBJ#kohta:X1\(\(20\)ERITYISET\(\(20\)PROESSILAJIT\(\(20\)JA\(\(20\)VAIHTOEHTOINEN\(\(20\)RIIDANRATKAISU\(\(20\):2\(\(20\)Erityisi\(\(e4\)\)\(\(20\)rikosprosessilajeja\(\(20\):Kirjallinen\(\(20\)menettely\(\(20\)rikosprosessissa\(\(20\).31.10.2014, 1.11.2014, 2.11.2014.](http://fokus.talentum.fi/tietopalvelu.karelia.fi/teos/BAXBXATJFCBJ#kohta:X1((20)ERITYISET((20)PROESSILAJIT((20)JA((20)VAIHTOEHTOINEN((20)RIIDANRATKAISU((20):2((20)Erityisi((e4))((20)rikosprosessilajeja((20):Kirjallinen((20)menettely((20)rikosprosessissa((20).31.10.2014, 1.11.2014, 2.11.2014.)
- Kaakinen, M. 2012. Kirjallinen menettely rikosasioissa Keski-Suomen käräjäoikeuden toimialueella. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://theseus.fi/handle/10024/44119.15.9.2014.>

- Kairesalo, M. 2009. Kirjallinen menettely rikosasioissa Case: Helsingin käräjäoikeus. Laurea-ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://theseus.fi/handle/10024/3267>. 15.9.2014.
- Käpylä, M. 2009. Kirjallinen menettely rikosasioissa. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://theseus.fi/handle/10024/3750>. 15.9.2014.
- Launiala, M. 2010. Esitutkinnasta tuomioon – esitutkinta osana rikosprosessia ja rikosprosessin funktiot. Edilex. <http://www.edilex.fi.tietopalvelu.karelia.fi/artikkelit/6731.pdf>. 28.10.2014.
- Laurila, S. 2014. Kirjallista menettelyä ja poissaolokäsittelyä koskevien säännösten yhtenäistäminen rikosprosessissa: muutoksen tarve Helsingin käräjäoikeuden näkökulmasta. Oulun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://theseus.fi/handle/10024/77988>. 15.9.2014.
- Tilastokeskus. 2014. Käräjäoikeuksien rikosasioiden ratkaisut. http://www.tilastokeskus.fi/til/koikrr/2013/koikrr_2013_2014-06-10_tie_001_fi.html. 30.10.2014.
- Tilastokeskus. 2014. Laatuseloste: Käräjäoikeuksien rikosasioiden ratkaisut. http://www.tilastokeskus.fi/til/koikrr/2013/koikrr_2013_2014-06-10_laa_001_fi.html. 31.10.2014.
- Tilastokeskus. 2014. Taulukot rikosasioista vuosilta 2011–2013. http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/oik/koikrr/koikrr_fi.asp
- Yle. 2014. Rikosjuttujen kärjäkäsitteily kirjallisesti jo yleistä Pohjois-Karjalassa – Laadukas poliisitutkinta mahdollistaa. http://yle.fi/uutiset/rikosjuttujen_karajakasittely_kirjallisesti_jo_yleista_pohjois-karjalassa_laadukas_poliisitutkinta_mahdollistaa/7363775. 15.9.2014.
- Yle. 2014. Rikollisen saama tuomio muuttuu joka kolmas kerta Itä-Suomen hovissa: useimmiten lievenee. http://yle.fi/uutiset/rikollisen_saama_tuomio_muuttuu_joka_kolmas_kerta_ita-suomen_hovissa_useimmiten_lievenee/7393274. 6.11.2014.

Haastattelut ja julkaisemattomat lähteet

- Hiltunen, T. Käräjäsihteeri. Pohjois-Karjalan käräjäoikeus. Nauhoitettu 23.9.2014.
- Julkunen, K. Käräjätuomari. Pohjois-Karjalan käräjäoikeus. Nauhoitettu 29.9.2014.
- Pohjois-Karjalan käräjäoikeus. 2014. Rikosasioiden kirjallisen menettelyn ohjeet. 10.10.2014.

ITÄ-SUOMEN SYYTTÄJÄNVIRASTO

Joensuun palvelu-
toimisto
Torikatu 36 A (PL 190)
80100 Joensuu
Puhelin 029 56 27000 Fax 029 56 27707

**HAASTEHAKE-
MUS**
Kirjallinen menettely

12.8.2014

Asianro
R 14/**Pohjois-Karjalan kärjäoikeus**

(Dno R 14:)

Syyttäjä

Kihlakunnansyyttäjä

VastaajatSyytekohtissa
1,2**SYYTE**

Vaadin vastaajalle rangaistusta seuraavista rikoksista:

1. RATTIJUOPUMUS

Rikoslaki 23 luku 3 § 1

KITEE**Teonkuvaus**

on kuljettanut henkilöautoa yleisillä teillä nautittuaan alkoholia
niin, että hänellä on ajon jälkeen ollut 0,49 milligrammaa alkoholia
litrassa uloshengitysilmaa.

Riidattomat seikat

Vastaajan kertomus esitutkinnassa, jossa hän on tunnustanut teon.

Kirjalliset todisteetEsitutkintapöytäkirjan liitteen 1 mittauspöytäkirja; vastaajan
hengitysilman alkoholipitoisuus ajon jälkeen**2. LIIKENNETURVALLISUUDEN VAARANTAMINEN**Rikoslaki 23 luku 1 §
Tie liikenneasetus 3 § 2**KITEE****Teonkuvaus**

on kuljettanut henkilöautoa, 132 kilometrin
tuntinopeudella alueella, jossa suurin sallittu nopeus oli rajoitettu
liikennemerkillä 100 kilometriin tunnissa. on tienkäyttäjänä
tahallaan tai huolimattomuudesta rikkonut tie liikennelakia tai sen nojalla
annettua säännöstä tavalla joka on ollut omiaan aiheuttamaan vähäistä
suurempaa vaaraa toisen turvallisuudelle.

2

Riidattomat seikat	Vastaaajan kertomus esitutkinnassa, jossa hän on tunnustanut teon.
Kirjalliset todisteet	Tutkintailmoituksen merkinnät (s. 2-3); vastaaajan kuljettamalle henkilöautolle mitattu nopeus ja alueen nopeusrajoitus.

SYYTTÄJÄN MUUT VAATIMUKSET

Ajokiellon määrääminen syytekohtassa 1

Vastaaaja on määrättävä ajokielloon vähintään 7 kuukaudeksi. Hän on ollut väliaikaisessa ajokiellossa 27.7.2014 lukien.
Ajokorttilaki 64 § 1 ja 66 § 1

LISÄTIETOJA

Seuraamuskannanotto
Tuntuva sakkorangaistus.

Allekirjoitu
Kihlakunnansyyttäjä

**Luettelo haastehakemuksen yhteydessä tuomioistuimelle
toimitetusta aineistosta**

Itä-Suomen poliisilaitos

POHJOIS-KARJALAN KÄRÄJÄOIKEUS

Kauppakatu 20, PL 60
80101 Joensuu

HAASTE RIKOSASIASSA**Kirjallinen menettely**

13.8.2014

Asiano:
R 14/

Vireille 12.8.2014
Asia RATTIJUOPUMUS
Syyttäjä Kihlakunnansyyttäjä
Vastaaja(t)

Käräjäoikeus haastaa Teidät vastaamaan oheisesta haastehakemuksesta ilmeneviin vaatimuksiin kirjallisesti.

KIRJALLINEN MENETTELY

Asia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä suullista istuntokäsittelyä pitämättä. Kirjallisen menettelyn edellytyksenä on, että tunnustatte menetelleenne syytteessä kuvatuin tavoin, luovutte oikeudestanne suulliseen käsittelyyn ja suostutte asian ratkaisemiseen kirjallisessa menettelyssä. Esitutkinnassa ilmoitettu suostumus kirjalliseen menettelyyn ei ole riittävä, vaan suostumus on annettava käräjäoikeudelle. Tämän voitte tehdä palauttamalla tämän haasteen oheen liitetyn suostumusasiakirjan allekirjoitettuna **27.08.2014** mennessä käräjäoikeuden kansliaan.

Kirjallinen menettely tarkoittaa sitä, että asiassa ei järjestetä suullista istuntokäsittelyä, vaan tuomari voi ratkaista asian kansliassa. Kirjallisessa menettelyssä tuomio tai päätös saadaan perustaa vain syytteessä esitettyihin seikkoihin, vastaajan tunnustukseen, asianosaisten mahdollisiin kirjallisesti esittämiin taikka heidän suullisesti esittämiinsä, pöytäkirjattuihin vaatimuksiin, vastauksiin tai lausumiin sekä muuhun asian käsittelyssä syntyneeseen kirjalliseen aineistoon. Käräjäoikeudelle toimitettua esitutkintapöytäkirjaa saadaan käyttää tuomion tai päätöksen perusteena vain siltä osin kuin asianosaiset ovat siihen vedonneet. Kirjallisessa menettelyssä rangaistukseksi voidaan tuomita sakkoa tai vankeutta. Ankarampaa rangaistusta kuin yhdessä kuukaudta vankeutta ei voi tuomita. Yli kuuden kuukauden vankeusrangaistuksen tuomitseminen edellyttää, että Teille varataan tilaisuus suullisen lausuman antamiseen.

Käräjäoikeus antaa asiassa tuomion/päätöksen **04.09.2014** kello 9.00. Ratkaisu on tällöin saatavissa käräjäoikeuden kansliasta ja se lähetetään Teille viimeksi ilmoittamaanne postiosoitteeseen.

Jos Te ette ole antanut suostumustanne tai asiaa ei käräjäoikeuden mielestä voida käsitellä kirjallisessa menettelyssä, asiassa pidetään oikeudenistunto.

Teidät kutsutaan erikseen istuntoon, kun istuntopäivä on määrätty.

VAATIMUKSIIN VASTAAMINEN

Käräjäoikeus kehottaa Teitä halutessanne vastaamaan oheisesta haastehakemuksesta ilmeneviin vaatimuksiin toimittamalla käräjäoikeudelle kirjallinen vastaus.

VASTAUKSEN TOIMITTAMINEN KÄRÄJÄOIKEUDELLE

Teidän on toimitettava mahdollinen vastauksenne käräjäoikeuden kansliaan **27.08.2014** mennessä. Voitte omalla vastuullanne toimittaa sen myös postitse, telekopiona, muuna sähköisenä viestinä tai lähtöin välityksellä. Käräjäoikeuden kanslian osoite on:
Pohjois-Karjalan käräjäoikeus
Kauppakatu 20, PL 60
80101 Joensuu

KIRJALLISEN VASTAUKSEN SISÄLTÖ

Teitä kehoitetaan vastauksessanne ilmoittamaan kantanne Teitä vastaan esitettyihin vaatimuksiin (myönnätkö vai kiistättekö syytteen ja muut vaatimukset).

Jos kiistätte syytteen ja/tai muun vaatimuksen, Teitä kehoitetaan vastauksessanne

- ilmoittamaan kantanne perustelut
- ilmoittamaan ne todisteet, jotka aiotte esittää, ja ilmoittamaan mitä Te todisteella aiotte näyttää toteen.

Teidän tulee myös liittää vastaukseenne ne kirjalliset todisteet, joihin vastauksessanne vetoatte. Asiakirja on liitettävä vastaukseen joko alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Vastauksessa on myös ilmoitettava todistajan ja muun kuultavan yhteystiedot.

Te voitte laatia vastauksen itse tai antaa sen asiamiehen tehtäväksi. Laatijan on allekirjoitettava vastaus ja lisäksi ilmoitettava ammattinsa, kotipaikkansa, osoitteensa ja puhelinnumerossa, josta hänet virka-aikana tavoittaa. Vastauksessa on myös ilmoitettava se postiosoite, johon kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää. Mainitut asiakirjat voidaan antaa Teille tiedoksi lähettämällä ne postitse vastauksessa ilmoitettuun osoitteeseen.

Vastauksessa on mainittava käräjäoikeuden asianumero R 14/

AJOKIELTO

Jos vaaditte ehdollista ajokieltoa tai ajo-oikeuden tarpeen huomioon ottamista muutoin työtehtävien tai ansiotoiminnan vuoksi, Teidän on syytä esittää käräjäoikeudelle työnantajan todistus tai muu luotettava selvitys ajo-oikeuden tarpeesta edellä kerrottuun vastauksen määräpäivään mennessä.

TULOTIEDOT

Teitä kehoitetaan edellä kerrottuun vastauksen määräpäivään mennessä toimittamaan käräjäoikeudelle selvitys tulotiedoistanne, mikäli ne poikkeavat vuoden 2012 veroliedoista, jotka ilmenevät tähän liitetystä sakkolaskurin tulosteesta.

MUUTOKSENHAKU

Ratkaisuun, jonka käräjäoikeus tulee antamaan, tyytymätön voi hakea siihen muutosta hovioikeudelta tai ennakkopäätösvalituksella korkeimmalta oikeudelta.

Muutoksenhakumenettelyyn kuuluvat:

- tyytymättömyyden ilmoittaminen ja
- valittaminen.

Käräjäoikeuden ratkaisuun on ilmoitettava tyytymättömyyttä **viikon kuluessa ratkaisun julistamisesta tai antamisesta**, toisin sanoen viimeistään seuraavalla viikolla ratkaisun julistamis- tai antamispäivää vastaavana viikonpäivänä. Jos tämä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä tai joulu- tai juhannusaatto, ilmoitus on toimitettava viimeistään sen jälkisenä arkipäivänä. Ilmoitus on tehtävä suullisesti (ei kuitenkaan puhelimitse) tai kirjallisesti asian ratkaisseelle käräjäoikeudelle tai tämän käräjäoikeuden kansliaan sen aukioloaikana.

Kanslian osoite ja yhteystiedot:

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus

Kauppakatu 20, PL 60

80101 JOENSUU

faksi: 029 564 8376

sähköposti: pohjois-karjala.ko@oikeus.fi

aukioloaika: klo 8.00 - 16.15

Ilmoituksen voi tehdä henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähtetin välityksellä, postitse taikka faksilla tai sähköpostina. Ilmoituksen lähettäminen tapahtuu lähettäjän vastuulla. Jos tyytymättömyyden ilmoitus myöhästyy, valitusoikeus on menetetty. Kirjeessä on mainittava lähettäjän postiosoite.

Käräjänotaari

Puh. 029 564 8310 Faksi 029 564 8376

pohjois-karjala.ko@oikeus.fi

LIITTEET

Haastehakemus
Tuloste sakkolaskurista
Suostumus kirjalliseen menettelyyn
Ohjeita vastaajalle

POHJOIS-KARJALAN KÄRÄJÄOIKEUS

Kauppakatu 20, PL 60
80101 Joensuu
Puhelin 029 564 8310 Fax 029 564 8376

TUNNUSTUS/SUOSTUMUS**kirjalliseen menettelyyn**

13.8.2014
Asiano:
R 14/

Kirjallinen menettely Kirjallinen menettely tarkoittaa sitä, että asiassa ei järjestetä istunokäsittelyä, vaan tuomari voi ratkaista asian kansliassa. Kirjallisessa menettelyssä tuomio tai päätös saadaan perustaa vain syytteessä esitettyihin seikkoihin, vastaajan tunnustukseen, asianosaisten mahdollisiin kirjallisesti esittämiin taikka heidän suullisesti esittämiinsä, pöytäkirjattuihin vaatimuksiin, vastauksiin tai lausumiin sekä muuhun asian käsittelyssä syntyneeseen kirjalliseen aineistoon. Käräjäoikeudelle toimitettua esitutkintapöytäkirjaa saadaan käyttää tuomion tai päätöksen perusteena vain siltä osin kuin asianosaiset ovat siihen vedonneet.

Suostumuksen toimittaminen käräjäoikeudelle

Ellette halua antaa suostumustanne heti haasteen tiedoksiannon yhteydessä, Teidän tulee toimittaa se allekirjoitettuna **27.08.2014** mennessä käräjäoikeuden kansliaan. Käräjäoikeuden kanslian osoite on: Pohjois-Karjalan käräjäoikeus
Kauppakatu 20, PL 60
80101 Joensuu

Suostumuksen peruuttaminen ja tuomion antaminen

Suostumus kirjalliseen menettelyyn on peruutettavissa ennen tuomion antamista. Tuomio annetaan **04.09.2014** kello 9.00.

TUNNUSTUS JA SUOSTUMUS

Tunnustan menetelleeni syytteessä R 14/ kuvatulla tavalla. Samalla ilmoitan luopuvani oikeudestani suulliseen käsittelyyn ja suostuvani asian ratkaisemiseen kirjallisessa menettelyssä.

Aika ja paikka
Suostumuksen
antajan allekirjoitus
Suostumuksen
antajan postiosoite

POHJOIS-KARJALAN KÄRÄJÄOIKEUS

Kauppakatu 20, PL 60
80101 Joensuu
Puhelin 029 564 8310 Fax 029 564 8376

TUNNUSTUS/SUOSTUMUS**kirjalliseen menettelyyn**

13.8.2014

Asiano:
R 14/

Kirjallinen menettely Kirjallinen menettely tarkoittaa sitä, että asiassa ei järjestetä istuntopöytäkirjoja, vaan tuomari voi ratkaista asian kansliassa. Kirjallisessa menettelyssä tuomio tai päätös saadaan perustaa vain syytteessä esitettyihin seikkoihin, vastaajan tunnustukseen, asianosaisten mahdollisiin kirjallisesti esittämiin taikka heidän suullisesti esittämiinsä. pöytäkirjoihin vaatimuksiin, vastauksiin tai lausumiin sekä muuhun asian käsittelyssä syntyneeseen kirjalliseen aineistoon. Käräjäoikeudelle toimitettua esitutkintapöytäkirjaa saadaan käyttää tuomion tai päätöksen perusteena vain siltä osin kuin asianosaiset ovat siihen vedonneet.

Suostumuksen toimittaminen käräjäoikeudelle

Ellette halua antaa suostumustanne heti haasteen tiedoksiannon yhteydessä, Teidän tulee toimittaa se allekirjoitettuna **27.08.2014** mennessä käräjäoikeuden kansliaan. Käräjäoikeuden kanslian osoite on:
Pohjois-Karjalan käräjäoikeus
Kauppakatu 20, PL 60
80101 Joensuu

Suostumuksen peruuttaminen ja tuomion antaminen

Suostumus kirjalliseen menettelyyn on peruutettavissa ennen tuomion antamista. Tuomio annetaan **04.09.2014** kello 9.00.

TUNNUSTUS JA SUOSTUMUS

Tunnustan menetelleeni syytteessä R 14/ kuvatulla tavalla. Samalla ilmoitan luopuvani oikeudestani suulliseen käsittelyyn ja suostuvani asian ratkaisemiseen kirjallisessa menettelyssä.

Vastaajan kappale. Ei palauteta.

OHJEITA VASTAAJALLE

Esitutkintapöytäkirja Vastaaajalla on oikeus saada esitutkintapöytäkirja maksutta käyttöön esittämällä poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle tämä haaste.

Rangaistuksen lisäksi tuomittavat muut rikosoikeudelliset seuraamukset

Rangaistuksen lisäksi tuomittuun voi muun muassa

- tuomita rikosentekovalineen ja rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn valtiolle menetetyksi
- määrätä tuomitun korvaamaan valtiole todistajalle maksetut korvaukset* oaihdeutkimuskulut ja rikoksen uhriesta ehkä hankitun lääkärintodistukseen unastusmaksun sekä mahdolliset oikeuteen noutamisesta aiheutuneet kustannukset*
- määrätä liikennejuopumukseen tai törkeään liikenteen vaarantamiseen syyllistyneen määräksi ajokielltoon.

* Jos asiassa pidetään istunokäsittelyä

**Mahdolliseen istunokäsittelyyn liittyviä ohjeita
Oikeudenkäyntiavustaja ja asiamies**

Jos ete mielestänne selviydy asiassa ilman avustajaa, Teidän on syytä hankkia avustaja (esim. asianajaja, julkinen oikeusavustaja yms.) jo hyvissä ajoin ennen istunokäsittelyä.

Jos Teiltä ei ole määrätty saapumaan mahdolliseen istunokäsittelyyn henkilökohtaisesti, saatte käyttää asiamiestä edustamaan itseänne oikeudenkäynnissä. Teidän on tällöin valtuutettava asiamiehenne antamalla tälle valtakirja.

Oikeusapu

Oikeusapu voidaan hakemuksista myöntää henkilölle, joka taloudellisen asemiansa vuoksi ei vakuuksitta kykene kokonaisuudessaan maksamaan asian käsittelystä aiheutuvia menoja. Oikeusapua ei kuitenkaan myönnetä, jos asialla katsotaan olevan asianomaiselle henkilölle vain vähäinen merkitys.

Oikeusapua haetaan oikeusaputoimistolta kirjallisesti tai suullisesti. Hakomuslomakkeita saa mm. käräjäoikeuden kansliasta ja oikeusaputoimistosta.

Läillinen este

Läillinen esteellä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt saapumaan istuntoon. Jos ilmoitetaan muu este, käräjäoikeus tutki, voidaanko se hyväksyä. Esteestä on heti sen tullua tietoon ilmoitettava käräjäoikeuden kansliaan.

Asian käsittely istunnossa

Asianosaisten on perchoytävä asiaan niin hyvin, ettei asian käsittelyä tarvitse hänen laiminlyöntinsä vuoksi lykätä tai peruuttaa.

Käsittelyn aluksi syyttäjän ja asianomistajan on esitettävä vaatimuksensa perusteluinen ja vastaaan ilmoitettava, myöntääkö vai kiistaako hän vaatimukset. Tämän jälkeen asianosaisten tulee vuorollaan tarkemmin perustella kanteansa ja lausua vastapuolen perustelujen johdosta. Todistelun jälkeen asianosaisten on vielä esitettävä loppulausuntansa. Tällöin asianosaisten tulee lausua käsityksensä todisteista ja siitä, miten asia heidän mielestään tulisi ratkaista kaiken istunokäsittelyssä esitetyn aineiston perusteella.

Jos asianosaisten tuntuu pääkäsittelyssä esittää todisteen, jota hän ei ole aikaisemmin ilmoittanut, hänen on viipymättä ennen pääkäsittelyä saatotava se tuomioistuimer tietoon ja samalla ilmoitettava, mitä hän haluaa todisteella näyttää toteen.

Asia käsitellään istunnossa suullisesti. Asianosainen ei saa istunnossa lukea eikä antaa käräjäoikeudelle oikeudenkäyntikirjelmää tai muuta kirjallista lausumaa. Asianosainen saa kuitenkin lukea vaatimuksensa asiakirjasta sekä käyttää kirjallisia muistilpanoja muistinsa tueksi.

Taulukko 6. Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen toukokuussa ja kesäkuussa vuonna 2014 saapuneet rikosasiat rikosnimikkeittäin.

RIKOSNIMIKE	KPL	LIEVÄT	TÖRKEÄT	KAIKKIAAN
Petos	12	5		17
Kavallus	1			1
Pahoinpitely	32	1	1	34
Virkavelvollisuuden rikkominen	1			1
Rattijuopumus	25		29	54
Eläinsuojelurikos	1			1
Kunnianloukkaus	3		1	4
Liikenneturvallisuuden vaarantaminen	3		19	22
Huumausainerikos	11		1	12
Kotirauhan rikkominen	3			3
Näpistys	15			15
Ajoeneuvoverorikkomus	1			1
Laiton uhkaus	6			6
Varkaus	12			12
Maksuvälinepetos	1			1
Huumausaineen käyttörikos	2			2
Ampuma-aserikos	2			2
Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta	3			3
Moottorikulkuneuvon käyttövarkaus	1			1
Vahingonteko	4	6		10
Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen	2			2
Ajoneuvorikkomus	1			1
Kirjanpitorikos			2	2
Varomaton käsittely	1			1
Rikesakon vastustaminen	2			2
Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen	1			1
Liikenne rikkomus	1			1
Salaisia (seksuaalirikokset ym.)	2			2
Alkoholirikos		1		1
Yhdyskuntapalvelun muunnos	2			2
Tuottamuksellinen kätkeminen	1			1
Työaika rikkomus	1			1
Perätön vaarailmoitus	1			1
Metsästysrikos	2			2
Valvontarangaistuksen muuttaminen	2			2
Paljastinlaiterikkomus	1			1
Kätkemisrikos	1			1
Työturvallisuusrikos	1			1
Velallisen epärehellisyys			1	1
Kiristys			1	1
Tuhotyö	1			1
YHTEENSÄ	162	13	55	230